

Izvod iz knjige "Filozofski aspekti modernog olimpizma", Ljubodrag Simonović, „Lorka“, Beograd, 2001. E-mail: comrade@sezampro.rs

OLIMPIZAM I POZITIVIZAM

Positivistička misao XIX veka najvažnije je filozofsko izvorište i uporište modernog olimpizma. Kuberten ne nastoji da razvije pozitivnu filozofiju, već da iskoristi njen izvorni duh i one postulate koji mogu da doprinesu efikasnoj borbi za očuvanje i razvoj vladajućeg poretka. "Punoću" olimpizma ne određuje u prvom redu pozitivna filozofija, već novi "praktični" izazovi koji se pred njom pojavljuju. U tom smislu olimpizam nije samo pokušaj oživotvorenja pozitivne filozofije, već i nastojanje da se daju novi pozitivistički odgovori, a to znači razvije efikasniji mehanizam vlasti, primeren novom odnosu klasnih snaga, za držanje "masa" u pokornosti. Moderni olimpizam nije samo shvatanje sveta, već pre svega aktivni (konzervirajući) odnos prema njemu koji se pojavljuje u vidu borbe protiv onih koji nastoje da taj svet promene. Kuberten je nastojao da sa svojim olimpizmom bude u prvim redovima antislobodarske borbe. Uprkos tome što je bio skriboman, Kubertenova osnovna intencija nije bila razvoj teorije, već politička praksa. Njegovi spisi su svojevrsna razrada strategije i taktike borbe protiv radničkog pokreta, kolonijalizovanih naroda i žene. Kuberten ne nastoji da učini buržuja umnijim i plemenitijim, već da pokrene učmalu "životinju" u njemu, razvije mu gramzivost i povede ga u nova kolonijalna osvajanja. Otuda je fanatični osvajačko-tlačiteljski duh jedna od dominirajućih karakteristika olimpizma.

Govoreći o Kontovoj pozitivnoj filozofiji Markuze konstatuje: "Rijetko se kada u prošlosti neka filozofija nametala tako jakom i otvorenom ponudom s namjerom da bude iskorištena za održanje vladajućeg autoriteta i za zaštitu uloženi interesa od bilo kakvog revolucionarnog napada.(...)Pozitivna filozofija je jedino oružje koje je sposobno da se bori protiv "anarhičke snage čisto revolucionarnih načela", jedino njoj može uspjeti "da apsorpira sadašnju revolucionarnu nauku." I dalje: "Zemaljski gospodari otkrit će, također, da pozitivizam teži "sređivanju čitave vlasti u rukama onih koji tu vlast posjeduju - bez obzira tko bili". Comte postaje još otvoreniji. On optužuje "čudne i krajnje opasne" teorije i napore koji su usmjereni protiv vladajućeg poretka svojine. Svi oni stvaraju "apsurdnu utopiju". Potrebno je, naravno, poboljšati uslove nižih klasa, ali to treba učiniti a da se ne poremete klasne prepreke i da se ne "naruši neophodni ekonomski poredak". U ovoj tački pozitivizam, također, daje sebi svjedočanstvo. On obećava da će "osigurati vladajuće klase protiv svake anarhističke najezde" i da će pokazati put valjanom postupku s masama." (1) Kubertenov odnos prema antici, hrišćanstvu, prosvetiteljstvu, idejama vodiljama Francuske građanske revolucije, filantropskom pokretu, demokratskim institucijama i nacionalnim kulturama izraz je nastojanja da iz istorije odstrani sve ono što stvara mogućnost za razvoj slobodarske misli i za iskorak iz postojećeg sveta. Olimpizam je više nego duhovna kontrarevolucija : on

nije obračun samo s emancipatorskim nasleđem građanskog društva XIX veka, već i s celokupnom duhovnom (kulturnom) tradicijom Zapada. Koristeći se Marksovom "*XI tezom o Fojerbahu*" mogao bi se uobličiti sledeći olimpijski postulat : filozofi su do sada objašnjavali svet - radi se o tome da se svim sredstvima i po svaku cenu spreči njegova promena.

Među istraživačima Kubertenovog dela ima onih (Prokop) koji smatraju da Kuberten nije imao neposredne veze sa Kontom, već da ga je Frederik Le Ple uveo u svet pozitivne filozofije. Bilo preko Le Plea ili čitajući Konta, Kuberten je usvojio osnovna metodološka i doktrinarna polazišta Kontove filozofije i putem olimpijske ideje i prakse pokušao da realizuje Kontovu ideju o "pozitivnom društvu". Može se reći da međunarodni sport predstavlja pokušaj oživotvorenja i institucionalizovanja pozitivne filozofije i njeno pretvaranje u globalni duhovni (politički) pokret. Urlike Prokop u međunarodnom sportu s pravom vidi "*instituciju analognu pozitivnoj filozofiji*". (2) Olimpijska filozofija i sport pojavljuju se kao jedinstvo misli i prakse u izgradnji pozitivnog društva.

Osnov Kubertenove olimpijske doktrine čine ideje koje su kamen temeljac Kontove "socijalne fizike": ideja reda ("socijalna statika") i ideja progresa ("socijalna dinamika").

Ideja reda

Polazište Kontove teorije je društveno stanje koje karakteriše "duboka anarhija" (*anarchie profonde*), (3) koja proističe iz revolucionarnih previranja s kraja XVIII i s početka XIX veka, i nastojanje da se obezbedi stabilan razvoj kapitalizma. Ono što je nakon svega potrebno je pomirenje (sinteza) reda i progresa. Red postoji u društvu kada postoji stabilnost temeljnih principa i kada gotovo svi članovi društva imaju isto mišljenje. Po Kontu, takvo stanje postojalo je u feudalnom dobu tamo gde je vladalo katoličanstvo. Sledeći katoličke kontrarevolucionarne mislioce Bonala i De Mestra, Kont se obračunava s protestantizmom kao "negativnom ideologijom" (De Mestr) koja samo stvara intelektualnu anarhiju. Razvojem nauke o društvu, kao njegove duhovne okosnice, ljudi će opet misliti na isti način što će obezbediti stabilnost društva. Iz toga sledi da je pozitivno obrazovanje nužna osnova za uspostavljanje pozitivnog poretka. Kont smatra da je Francuska revolucija bila neophodna, jer se stari poredak temeljio na prevaziđenom teološkom znanju koje je razvojem nauke izgubilo vrednost. Revolucija sama po sebi nije pružila mogućnost za reorganizovanje društva, jer je bila "negativna" i "metafizička" po svojim zahtevima. Otuda sledi potreba da se stvori nova (pozitivna) religija i novo sveštenstvo koje će, poput katoličke crkve u srednjem veku, da ujedini društvo. (4) Pozitivno jednomylje, koje je suprotno idejnom i političkom pluralizmu, osnov je Kontove političke koncepcije.

Kont nastoji da se obračuna s radikalizmom Francuske građanske revolucije tako što će, polazeći od promena koje je ona pokrenula, da ukroti njenu izvornu snagu i iskoristi je za učvršćivanje i razvoj novonastalog poretka. On želi da

"pomiri" revolucionarni duh, koji je uklonio sa istorijske scene prevaziđeni "metafizički" stupanj razvoja istorije, sa novim "progresivnim" duhom "pobedničke buržoazije" (Enthoven) iz čega treba da proistekne stabilni razvoj kapitalizma i uspostavljanje pozitivnog, kao konačnog stupnja u razvoju civilizacije. Iako Kuberten tvrdi da je ubrzani industrijski razvoj, koji je oduzeo smisao životu, polazište za njegovo nastojanje da ponudi olimpijsku filozofiju kao novu integrativnu duhovnu snagu društva, pravi razlog za to je težnja da se militarizuje francuska buržoazija i pokrene u nove kolonijalne pohode, kao i strah od sve snažnijeg radničkog pokreta i nove revolucionarne (komunističke) misli. Zastrašen Pariskom komunom i sve glasnijim revolucionarnim pokličima francuskog (i evropskog) proletarijata, Kubertenu ne pada na pamet da se "miri" sa revolucionarnim duhom koji otvara mogućnost za prevazilaženje klasnog društva, već nastoji da sa svojim "reformama" uništi klicu *novum*-a koji je stvoren u modernom društvu. U tom kontekstu njegova olimpijska ideja predstavlja obračun s emancipatorskim impulsima Kontovog pozitivizma. Kubertenova olimpijska doktrina i praksa odgovor su na mogućnost koju stvara revolucionarni radnički pokret za obračun s poretkom koji se temelji na privilegijama i za realizaciju ideja vodilja Francuske građanske revolucije. Buržuj za Kubertena nije samo branilac kapitalizma, već i privilegija bogataške "elite" koje je ona stekla u robovlasništvu i feudalizmu. Otuda su njegovi politički saveznici aristokratija i Katolička crkva - zakleti neprijatelji Francuske građanske revolucije i emancipatorskog nasleđa XIX veka; otuda je antički svet, u kome se *demos* još nije pojavio na političkoj sceni, ideal sveta kome treba težiti; otuda njegovo nastojanje da odnose između radnika i kapitalista svede na odnose između feudalaca i kmetova; otuda njegov zaključak o Francuskoj građanskoj revoluciji da se "samo forma promenila, suština je ostala ista", kao i njegov stav da je feudalni poredak bio "demokratski".

Borba između protivrečnosti uklonjena je kako iz Kontovog, tako i Kubertenovog društvenog poretka. Dominira "spontana harmonija" (Gurvič), a ne "integracija dijelova uz postojanje društvenih protivrečnosti". (5) Kuberten kao dosledni socijalni profilaktičar ima holistički pristup društvu : ono postaje organska celina koja skladno funkcioniše. Nasuprot Sen-Simonu, Furijeu i Marksu, koji u sukobima između društvenih grupa (klasa) vide motor društvenog progresa, Kuberten, poput Konta i Spensera, smatra da politički sukobi ugrožavaju zdravlje društvenog organizma i usporavaju njegov (neminovni) napredak, i stoga nastoji da sve (pozitivne) društvene pojave dovede u organsko jedinstvo i ukloni one (negativne) koje ga ugrožavaju. Kuberten je odbacio borbu potlačenih za slobodu, jednakost i bratstvo - bez koje se ne može zamisliti istorija čovečanstva. Sukob je dozvoljen samo u kontekstu socijalno darvinističkog evolucionizma: borba za dominaciju i prirodna selekcija postaju temelj "usavršavanja" i "progresa" čovečanstva. To je ono što daje unutrašnju dinamiku "socijalnoj statici". U osnovi Kubertenove koncepcije reda je "činjenica" da su "vladajuće klase" (aristokratija i buržoazija) uspostavile neprikosnovenu vlast nad radnicima i da je time okončana istorija klasnih borbi. Nije slučajno što je "pomirenje" jedan od ključnih pojmova koji je Kuberten usvojio od Konta, i od njega stvorio univerzalni princip njegove

socijalne teorije. Kont u svojoj pozitivnoj filozofiji teži da pomiri nauku i religiju, kao i da uskladi ideale Francuske građanske revolucije sa kontrarevolucionarnom doktrinom svog vremena. Kuberten u "pomirenju" pronalazi čarobnu formulu koja treba da "pomiri" staro i novo, katoličanstvo sa modernim olimpijskim paganizmom, radnike sa gazdama, ženu sa *pater familias*-om, "niže rase" sa kolonijalnim gospodarima - da bi se uspostavio društveni mir i omogućila ekspanzija kapitalizma.

Kont polazi od Aristotelove teze da je čovek *zoon politikon*. Za razliku od Rusoovog "društvenog ugovora" po kome je društvo rezultat međusobnog dogovora ljudi, za Konta "socijalitet socijalnog reda počiva na spontanom nagonu ljudi" - "društenost rezultira spontano iz same ljudske prirode". (6) Kuberten odbacuje Aristotelovo shvatanje čoveka kao političkog bića, Rusoov *contrat social*, kao i Kontovu teoriju. Čovek je gramziva životinja, a društvo je rezultat prirodne evolucije i kao takvo predstavlja najviši oblik organizovanja životinjskog sveta, pri čemu je "pravo jačega" vladajuća integrativna moć društva. Struktura društva odgovara strukturi životinjskog sveta: na jednoj strani su zveri ("gospodarska rasa"), a na drugoj preživari ("radne mase"). "Odnosi" između "gospodarske rase" i radnih "masa" odgovaraju odnosima koji su uspostavljeni između grabljivica i preživara i koji su uslovljeni načinom na koji zveri obezbeđuju svoj opstanak : "prirodno pravo" zveri da proždiru bijoljede postaje "prirodno pravo" moćnih da pljačkaju i ubijaju radnike i pripadnike "nižih rasa". Otuda Kuberten stvara utisak o genetskoj predodređenosti bele rase, otelotvorene u zapadno-evropskoj buržoaziji, da vlada svetom i govori o "gospodarskoj rasi", a ne o gospodarskoj klasi, koja je tokom evolucije (borbe za opstanak) stekla osobenosti koje je čine "superiornom" u odnosu prema drugim rasama. Interesantno je da se i Kont u svom kasnijem delu "*Sistem pozitivne politike*" poziva na "prirodni red": "Sami materijalni interesi, koje moralna snaga treba da pretresa s političkom moći, upravljani su dvjema općim principima koji proizlaze iz točnog procenjivanja prirodnog reda. S jedne strane, muškarac treba da hrani ženu, s druge strane aktivna klasa treba da hrani kontemplativnu klasu." (7)

Prema Kontu, "industrijska revolucija" predstavlja "glavnu neophodnu bazu velikog pokreta elementarnog razvoja koji je dosad karakterizirao moderno društvo". (8) On priznaje "neposredni utjecaj industrijske revolucije na promjenu socijalnih pojava i na oblikovanje novog filozofskog načina mišljenja" (9) i "sagledava značenje podele rada za stvaranje kooperacije među ljudima". (10) "Iako Comte," tvrdi Fiamengo, "nije elementu podele rada posvetio više pažnje u svome dijelu ni ulazio u analizu društvene podele rada, vezivanje pojmova kooperacije, društvenog solidariteta i socijaliteta, koje on vidno razlikuje od porodice kao unije, zasnovane na elementima osjećajnosti i simpatije, te konačno sagledavanje značenja podele rada za obuhvatanje čitave ljudske vrste u jedinstveni socijalni organizam, predstavlja bez sumnje smionu participaciju ideja koje su donekle bile zajedničke teoretičarima njegove epohe, a osobito Marxu i Engelsu." (11) Kuberten se oslanja na industrijski razvoj, ali nastoji da ga instrumentalizuje i na taj način

spreči neposredan uticaj industrijske revolucije na društvena zbivanja, što znači realizaciju emancipatorskih mogućnosti koje industrijalizacija stvara. On je u potpunosti obezbedio rad i to ne samo kao način stvaranja društvenih dobara i obezbeđivanja egzistencije; kao način ovladavanja prirodnim zakonima i razvoja produktivističkih ljudskih moći, već i kao faktor koji uslovljava društveno strukturiranje. Za razliku od Konta koji je sagledao značenje podela rada "za obuhvatanje čitave ljudske vrste u jedinstveni socijalni organizam" i koji sa društvenom podelom rada povezuje pojmove "kooperacije, društvenog solidarnosti i simpatije", (12) Kuberten svodi društvo na biološku zajednicu u kojoj je tiranska moć vladajuće bogataške "elite" neprikosnoveni integrišuća moć.

Kontov projekt stvaranja pozitivnog jednodruštva putem apsolutizovanog i sistematizovanog pozitivnog naučnog znanja doživeo je neuspeh. Jer, ne radi se samo o tome da se stvori nova misao koja će duhovno da integriše pripadnike vladajuće klase, već i o tome da, ukoliko se želi postići "socijalni mir", ona bude "prihvatljiva" za "radne mase" koje su glavni "remetilački faktor" u društvu. I Kubertenov olimpizam u svom izvornom smislu teži da bude integrativna duhovna snaga buržoazije. Međutim, on dobija pravu vrednost tek onda kada postaje jedan od najvažnijih oblika integracije potlačenih u duhovnu orbitu kapitalizma. Postajanjem sporta, kao otelotvorenja osnovnih principa kapitalizma u čistom obliku, osnovnom i "najjeftinijom" (Kuberten) duhovnom hranom za "mase", stvorena je mogućnost za realizovanje osnovne intencije Kontovog pozitivizma o uspostavljanju pozitivnog jednodruštva koje po svojoj prirodi odgovara srednjovekovnom hrišćanstvu (katoličanstvu). Pri tome, umesto apsolutizovanog i sistematizovanog pozitivnog znanja, aktiviranje masa na temelju principa *bellum omnium contra omnes* i uklanjanje uma postaje osnovni način obračuna s kritičkim odnosom prema postojećem svetu. Umesto Kontovog pokušaja neposrednog proizvođenja pozitivnog jednodruštva putem apsolutizovanog pozitivnog znanja, kod Kubertena prvenstvo ima stvaranje pozitivnog karaktera: sport kao neumni agonistički telesni aktivizam, koji je otelotvorenje vladajućeg socijalno darvinističkog i progresističkog duha, predstavlja osnov stvaranja pozitivnog karaktera na kome se "spontano" razvija odgovarajuća pozitivna svest. Kont je stvorio pozitivnu filozofiju; Kuberten je pronašao način da je oživotvori.

Ideja progressa

Industrijska revolucija u XVIII i njen razvoj u XIX veku stvorili su val optimizma koji je bio jedan od osnova duhovne klime koja je omogućila pojavu olimpizma. Mit o "neograničenim mogućnostima razvoja nauke i tehnike" prećutni je oslonac olimpijskog progressa koji je izražen u poznatoj maksimi *citius, altius, fortius* - koja je nosilac Kontove "socijalne dinamike". Ubrzani industrijski razvoj i naučna otkrića brišu granice u vremenu i prostoru i postaju moć koja u rukama buržoazije, kao "nosioca progressa", postaje sredstvo za ovladavanje svetom.

Ekspanzija kapitalizma nameće potrebu za uspostavljanjem globalne ideologije koja će omogućiti njegov nesmetani razvoj. Rastakanje tradicionalnih uporišta duhovne integracije (religije, pre svega) i njihova neefikasnost u (duhovnom) pokoravanju radnih "masa", stvara potrebu za izgradnjom nove integrativne misli koja će "uneti red" u glavama ljudi (u odnosu prema haosu koji vlada u društvu) i biti efikasna u obračunu s slobodarskom svešću. Kuberten je bio jedan od onih koji su nastojali da tu klimu pretvore u filozofski program i stvore od njega univerzalni projekt ljudskog življenja.

Kuberten bezrezervno prihvata Kontov zakon progresa po kome se društvo neminovno razvija u pozitivnom pravcu. Progres je nužan zakon evolucije koji se ostvaruje putem apstraktnog čovečanstva. Polazeći od prirodnonaučnog evolucionizma, Kuberten je poistovetio preobražaj životinjskih vrsta sa napretkom i na tome zasnovao svoju teoriju progresa. Kao što to primećuje Vindelband, "prirodnoznanstveni evolucionizam uključivši teoriju selekcije, može doduše protumačiti preobražaj, ali ne i n a p r e d a k : on ne može zasnovati, da je rezultat razvitka "viši", t.j. v r e d n i j i oblik." (13) Kuberten je lišio ideju progresa svrhe i smisla, što znači da ju je iz kulturnog vremena, koje je pravi "prostor povijesti" (Marks), preveo u fizikalno "čisto mehaničko vreme" (Bloch) koje se nalazi s onu stranu istorije. (14)

Kubertenova ideja progresa se oslanja na onu misao, koja je nastala u modernom dobu, koja u prirodi vidi objekt neograničene eksploatacije, a u nauci i tehnici sredstvo za ovladavanje prirodnim silama putem kojih čovek postaje "gospodar i posednik prirode" (*maître et possesseur de la nature* - Dekart). Ona predstavlja obračun s shvatanjem koje u prirodi vidi životni, estetski i istorijski prostor čoveka. U tom kontekstu svet za Kubertena nije životna i duhovna celina, već sirovinski i energetski izvor i u tom smislu životni prostor evropskog kapitalizma. Princip koristi neprikosnoveni je osnov odnosa prema svetu. U Kubertenovoj olimpijskoj doktrini nema normativnih ograda uspostavljenom "progresu", i na taj način su širom otvorena vrata ne samo za kapitalističko iskorišćavanje prirode, već i za njeno uništenje: apsolutizovani princip koristi postaje princip destrukcije. On se u sportu pojavljuje u obliku principa "većeg napora", koji dobija svoj izraz u progresističkom principu *citius, altius, fortius*, koji je svojevrsni kasapski nož za samosakaćenje čoveka : Kuberten ima isti odnos prema ljudskom telu kao i prema prirodi. Istovremeno sa uništavanjem prirode, uništava se i kulturna samosvest čoveka. Svi oni simboli života koji su bili glavna odlika tradicionalnog narodnog stvaralaštva sa uništavanjem prirode i stvaranjem surogat-života postaju tuđi čoveku.

Prećutno polazište Kubertenove koncepcije progresa je razvoj produktivističkih moći čoveka koje se u vidu nauke i tehnike otuđuju od njega i postaju sredstvo vladajuće "elite" za ovladavanje svetom. Otudjenje industrije i nauke od čoveka otvorilo je prostor za uspostavljanje naturalističke koncepcije progresa, koja se temelji na zakonima evolucije koji su proglašeni za sudbinsku moć. Kapitalizam nije rezultat istorijskog razvoja društva, što znači ljudsko delo,

već je najviši oblik u kome se pojavljuju zakoni evolucije koji su nezavisni od čoveka i koji diktiraju progres. "Novo" u kapitalizmu je to što je u njemu došlo do potpunog utapanja čoveka u proces evolucije, što znači da je uklonjeno sve ono (um, norme, demokratske institucije, ljudske osobenosti) što posreduje između prirodnih zakona i čoveka - sa čime je društvo ušlo u "pozitivnu" fazu svoga razvoja koja predstavlja najviši mogući stepen u razvoju živog sveta i kraj u razvoju čovečanstva. Preko duha kapitalizma, koji svoj najčistiji izraz dobija u sportu, uspostavlja se, u liku buržoazije, potpuna dominacija prirodnog toka stvari nad čovekom: pozitivno društvo predstavlja realizovani naturalizam.

Olimpijski progres oblik je u kome se manifestuje fatalni hod zakona "prirodne selekcije" koji neprestano vrši odabir pri čemu nestaju "slabi", a opstaju "jaki": borba za opstanak i dominaciju glavna je pokretačka snaga progressa. Rat je najviši i najdrastičniji oblik prirodne selekcije i kao takav nezamenljiva poluga u obezbeđivanju progressa. Na osnovu njegovog delovanja dolazi do "usavršavanja" čoveka, nacija i rasa, i time do "usavršavanja" čovečanstva. Zahvaljujući njemu bela rasa stekla je takve genetske osobenosti koje je čine "superiornom" u odnosu prema drugim ("nižim") rasama. Budući da Kuberten svodi čoveka na životinju, njegova antropološka koncepcija samo potvrđuje njegovu teoriju progressa. Kuberten zasniva progres na dijalektici prirode samo zato da bi se obračunao s dijalektikom istorije i omogućio uspostavljanje globalne dominacije bele bogataške "elite". Ono što dovodi u pitanje naturalistički karakter Kubertenove doktrine je apsolutizovanje progressa koji se zasniva na razvoju dehumanizovane nauke i tehnike. Za razliku od životinje koju pokreću i ograničavaju njeni instinkti, Kubertenovog čoveka pokreće i ograničava beliciozni i progresistički duh kapitalizma. U njemu je prirodna evolucija dobila novi kvalitet (izražen u "principu većeg napora") koji istovremeno predstavlja njeno "prevazilaženje". Kuberten je denaturalizovao i samu evoluciju i od nje stvorio apstraktnu silu koja se pojavljuje kao "prirodni" osnov kapitalističkog progressa.

Shodno "optimističkom" karakteru njegove progresističke koncepcije, Kuberten se suprotstavlja onim teoretičarima koji svode naciju na biološki organizam. U završnom delu govora koji će, na početku svog olimpijskog puta, održati u Londonu, Kuberten upućuje svojim zemljacima sledeću poruku: "Želeo bih da dočaram sliku naše voljene domovine iako sam daleko od nje. Među njenom decom ima isuviše onih koji je vole beznadežnom ljubavlju, koji su izgubili veru u njenu budućnost. Oni predviđaju njenu propast zato što iza sebe ima veoma dugu prošlost. Oni porede nacije sa individuama i veruju da su one osuđene na propadanje i uništenje upravo onako neizbežno kao što je čovek osuđen da ostari i umre. Ova teorija pronalazi opravdanje u njihovoj nestalnosti; ali, to je samo teorija i Le Ple, taj veliki poštovalac činjenica i veliki neprijatelj teorija, trijumfalno ju je srušio. On je pokazao da se istorija svih naroda, starih i mladih, sastoji iz naizmeničnih promena koje uopšte nisu fatalne. Stoga mi koji smo nosioci ove ohrabrujuće misli možemo, sa čvrstom verom a ne sa beznadežnom hrabrošću, da izgovorimo reči koje, siguran sam, vama kao i meni leže duboko u srcu: Živela Francuska!" (15)

Prema Kubertenu, nosilac progresa nisu produktivističke (stvaralačke) moći čoveka, već gramzivost buržuja. Kao što je "krotkost" oblik u kome se božanski duh pojavljuje u potlačenima, tako je gramzivost oblik u kome se duh borbe za opstanak pojavljuje u vladajućoj "eliti". Radi se o novom kvalitetu u razvoju živoga sveta koji je rezultat borbe između rasa i koji je ekskluzivna osobenost "gospodarske rase" : gramzivost postaje antropološki osnov progresa. Kuberten sledi vladajući duh modernog doba : posedovanje i nagomilavanje materijalnog bogatstva svrha je življenja i osnov "usavršavanja" čovečanstva. "*Obogatite se!*" - to su reči koje će Kuberten uputiti francuskoj buržoaziji da bi je pridobio da krene ka (zlatnim) olimpijskim vrhovima. On se ovde pojavljuje kao dosledni dijalektičar: stečeno bogatstvo stvara još veću glad za bogaćenjem i tako u nedogled - progresu nikad kraja. Bogataš koji ne teži daljem bogaćenju nije samo izdajica svoje klase, već je neodgovoran prema napretku jer kida lanac bogaćenja koji predstavlja vezivno tkivo progresa. Istovremeno, iz Kubertenove olimpijske doktrine jasno proističe da je nezajažljiva glad parazitskih klasa za materijalnim bogatstvom samo oblik u kome se iskazuje njihova potreba za neograničenom vlašću. Retki su ideolozi kapitalizma koji su na tako jasan i dosledan način razobličili pljačkašku logiku kojom se rukovodi buržoazija i ukazali na neposrednu vezu između gramzivosti vladajuće klase i obespravljenosti radništva - kao što je to učinio Kuberten. Još jedan razlog da "nepodobni" Kubertenovi spisi ostanu skriveni od očiju javnosti.

Za Marksa borba potlačenih za slobodu predstavlja pokretačku snagu društvenog progresa. Iz toga sledi njegov "kategorički imperativ": "da se sruše svi odnosi u kojima je čovek poniženo, ugnjeteno, napušteno, prezreno biće..." Boreći se fanatično za opstanak poretka koji se temelji na eksploataciji radnika, "obojenih naroda" i žene, Kuberten u borbi za slobodu vidi najgori oblik društvene patologije. Sloboda i progres su ne samo nespojivi, već i suprotstavljeni. Iz nasleđa čovečanstva izbačeno je sve ono što može da doprinese razvoju svesti potlačenih radnih "masa" da su oni nosioci društvenog napretka i slobodarskog dostojanstva. Za Kubertena nije božanska volja ili borba između klasa motorna snaga progresa, već je to "volja za moć" bogataške "elite". Duh kapitalizma oblik je u kome se ispoljavaju prirodni zakoni, a buržoazija predstavlja produženu ruku njihove sudbinske moći na kojima počiva društvena egzistencija i progres, i istovremeno stisnuta pesnica sa kojom progres uklanja prepreke na svome putu. Tiranija moćnih nad slabima najvažniji je oblik u kome se ispoljava progres: suprotstaviti se tiraniji znači stati na put fatalnom hodu progresa. Otuda biti na strani progresa znači biti uvek na strani onih koji jezde sa isukanim mačem, i uvek protiv onih koji se bore za slobodu.

Kubertenova koncepcija progresa obračun je s modernom idejom progresa koja podrazumeva ne samo kvantitativne pomake, već kvalitetne skokove u razvoju društva i stvaranje *novum*-a. Kuberten nije mnogo odmakao od starorimskog *progressus*-a koji se sastoji u napredovanju bez *novum*-a. Mogući su samo (beskrajni) kvantitativni pomaci, napredovanje u zadatoj prostornoj i vremenskoj dimenziji - napredovanje bez napretka - što je u osnovi "olimpijskog računanja"

vremena. "Novo" kod Kubertena je to što se napredovanje svodi na ukidanje svake mogućnosti za iskorak iz postojećeg sveta. Osnovni smisao Kubertenove "vladavine u glavama" je u tome, da se raskine veza između produktivističke prakse čoveka i razvoja njegove svesti o sebi kao slobodarskom biću i stvaraocu svoje istorije. To je suština njegove progresističke koncepcije, koja je izražena u poznatoj olimpijskoj maksimi *citius, altius, fortius*, koja bi mogla biti nazvana teorijom pozitivnog progressa. Olimpizam predstavlja sredstvo za stvaranje kulta kapitalističkog progressa: kvantitativno sravnjivanje postaje nadljudska sila kojoj je čovek fatalno podređen. O tome Horkhajmer i Adorno: "Građansko društvo je ovladalo ekvivalentom. Ono omogućava kompariranje raznorodnog time što ga reducira na apstraktne veličine. Za prosvetiteljstvo postaje prividom sve što se ne razrješava u brojkama, na kraju u jedinici; moderni pozitivizam odbacuje to u pjesništvo. Jedinstvo ostaje geslom od Parmenida do Rusella. Zadržava se uništavanje bogova i kvaliteta." (16) U sportu nema dijalektičkog sučeljavanja između dobrog i lošeg, slobode i neslobode, starog i novog.... Kvantitativni pomoci bez kvalitetnih skokova postaju izraz i mera progressa sa kojim se stvara privid da je kapitalizam u stanju da večno "ide napred" - po cenu uništenja čoveka i prirode. Umesto da je rezultat ljudskog oslobađanja i uslov istinske slobode, progres postaje kapitalistički oblik Sizifovog prokletstva koje putem olimpijskih igara dobija spektakularni oblik.

Kuberten retko propušta priliku da u svojim spisima i izlaganjima ukaže na superiornost antičkog u odnosu prema postojećem svetu: "besmrtni duh antike" postaje simbol sveta koji se pojavljuje kao neostvarljivi ideal modernom društvu. Za razliku od Kubertena, Kont uviđa da u antici nije postojala ideja progressa i da je ona delo novog veka za čiji nastanak posebne zasluge pripadaju Turgou i Kondorseu. (17) Govoreći o antičkim misliocima Kont dolazi do zaključka koji na izvanredan način upućuje na pravu prirodu Kubertenove olimpijske doktrine: "Nitko se od njih, čak ni među najeminentnijim i najoštroumnijim, nije mogao osloboditi tendencije, tada isto tako opće kao i spontane, da direktno posmatra suvremeno socijalno stanje kao korjenito inferiorno stanje prošlih vremena". (18) Mitologizovana prošlost garant je večnosti vladajućeg poretka: "besmrtni duh antike" postaje sredstvo za obračun s idejom budućnosti.

Po Kontu, "socijalni progres ne mijenja prirodu čovjeka već, ostvarujući ono što je najplemenitije u čovjeku (a to je premoć altruizma nad egoizmom i inteligencije nad osjećajnošću), historija ostvaruje i usavršava sistem koji najpunije razvija i ostvaruje prirodu čovjekovu." (19) U tom smislu, evolucija ljudskog društva se po Kontu meri razvitkom onih ljudskih osobina po kojima se ljudsko društvo u osnovi razlikuje od životinjskog carstva : inteligencije i društvenosti. (20) Kuberten ne insistira na razvoju ljudskih osobnosti, već na rasnom usavršavanju koje treba da omogući beloj rasi, otelotvorenoj u buržoaziji, da postane "gospodarska rasa": sport nije sredstvo za razvoj "inteligencije i društvenosti", već za prevazilaženje "lenje" životinjske prirode čoveka i stvaranje nad-zveri u liku buržuja. Progres ima relativni karakter i sastoji se u razvoju onih karakternih i telesnih osobnosti vladajuće "elite" koje joj omogućavaju da učvrsti svoj vladajući

položaj. Kuberten prvorazrednu ulogu u ostvarivanju progresa daje "velikim ljudima" koje sa progresom povezuje mistična spona i koji se pojavljuju kao otelotvorenje njegove delatne moći. "Šaka odvažnih ljudi" (Kuberten), u liku vladajuće bogataške "elite", postaje neprikosnoveni nosilac progresa, a radne "mase", kolonijalizovani narodi i žena sredstvo za njegovu realizaciju. Kuberten se drži teorije o "velikim ljudima", ali oni nisu nosioci napretka već su ti koji uklanjaju one ideje i snage koje sputavaju i usporavaju (neminovni) progres i koji su lišeni svake odgovornosti, sem one prema progresu. Čovek može da ubrzava ili usporava uspostavljeni progres, ali ne i da ga zaustavi, pogotovu ne da stvori novi svet. Najviši oblik "slobodnog" delanja je "usavršavanje" postojećeg sveta i samoga sebe kao njegovog nerazdvojnog dela, a osnovni smisao olimpijske pedagogije je da predupredi ugrožavanje odvijanja progresa tako što će pridobiti potčinjene da nepravedni vladajući poredak prihvate kao neminovnost. Kuberten, poput Konta, nije razrešio sukob između determinizma i slobode: ako je progres nužan i odvija se po nepromenljivim zakonima evolucije, onda je slobodna akcija čoveka nemoguća. Ljudi nisu nosioci progresa i u tom smislu stvaraoci istorije, već su njegovo oruđe: determinizam i fatalizam osnov su i okvir ljudske prakse. Osnovni smisao apsolutizovanja prirodnih zakona, kao noseće snage progresa, obračun je s slobodarsko-stvaralačkom samosvešću čoveka i njegova potpuna i beznađna integracija u postojeći svet. Prirodni zakoni imaju istu onu ulogu koju su imali bogovi u prošlosti: da ovekoveče uspostavljeni poredak tlačenja tako što će oduzeti pravo potlačenima na slobodu, jednakost i bratstvo. Zato se Kuberten obračunava s čovekom kao umnim i stvaralačkim bićem: umesto da nastoji da stvori svet po svom ljudskom liku, čovek može jedino da se prilagođava postojećem svetu; umesto totalizacije društva od strane stvaralaca društvenih dobara, uspostavljena je totalizacija društva od strane parazitskih klasa.

Čovek je po Kubertenu "lenja životinja" a sport, koji "nije u prirodi čoveka", sredstvo sa kojim treba razviti u njemu borbeni duh i "volju za moć". Putem sporta čovek prevazilazi svoju životinjsku prirodu (potiskivanjem i sakaćenjem svog prirodnog i slobodarsko-stvaralačkog bića) i postaje svojevrsna nad-zver. Radi se o novom i najvišem stepenu u evoluciji živih bića koji je otelotvoren u liku "novih ljudi" koji čine "gospodarsku rasu". Očigledno je da voljni momenat (otuda takav značaj karaktera) igra prvorazrednu ulogu u ostvarivanju ovog evolucionog pomaka, pri čemu je uloga Kubertena, kao otelotvorenja delotvornih moći "velikih ljudi", presudna. Kuberten se poziva na "pravo jačega" i prirodnu selekciju, kao glavne prirodne zakone, ali se oni pojavljuju u obliku borbe za dominaciju. Sama volja za dominaciju (moć) nije proizvod prirodnog toka evolucije, već je rezultat borbe između rasa za opstanak koja svoj najviši izraz dobija u helenskom rasističkom, robovlasničkom i patrijalhalnom poretku, a u modernom dobu u obliku pedagogije Tomasa Arnolda i modernih olimpijskih igara - koje predstavljaju "obnavljanje besmrtnog duha antike". Uprkos značaju koji daje sportu, kod Kubertena nema heroizovanja ličnosti sportiste, ni glorifikovanja njihovih pobeda i rezultata (rekorda). Oni se pojavljuju isključivo kao predstavnici svoje rase (nacije) i kao takvi su simbolično otelotvorenje razvojne snage

kapitalizma. Sportisti nisu akteri olimpijskih igara, već jedno od sredstava za realizovanje olimpijskog spektakla. Pravi pobednik na olimpijskim igrama je mistični duh kapitalizma, a pravi rezultat je obnavljanje njegove životne snage i vere ljudi u njegovu neuništivost. Nisu, dakle, ljudi ti koji pobeđuju i postižu rekorde, već je to "progresivni" duh kapitalizma koji - poput antičkih bogova - putem mišićavih tela sportista, njihove borbe i rezultata potvrđuje svoju svemoć i ljudsku bezvrednost.

Kuberten ukida istoriju i svodi je na život, a njega na prirodni tok zbivanja. Čovek ne stvara svoju istoriju, već je život samo sled prirodnih zakona koji važe u životinjskom svetu, a on je samo jedan od oblika u kome se realizuju zakoni evolucije živog sveta. Putem porodice, rase i pola čovek dobija karakteristike bioloških entiteta, što postaje osnov društvenog strukturiranja: umesto ljudske, čovečanstvo je svedeno na životinjsku (biološku) zajednicu; umesto dijalektičkog razvoja istorije, uspostavljen je evolutivni razvoj živog sveta. Otuda nije kulturno nasleđe civilizacije, koje je čovek stvorio u svojoj borbi za opstanak i slobodu, osnov ljudskog "samoodređenja" i društvenog integrisanja, već je to biološko nasleđe rase koje je stečeno u borbi za dominaciju. Držeći se evolucionog pozitivizma, Kuberten prihvata kako determinizam, tako i sukcesiju, ali u pozitivnom društvu ne vidi nužni rezultat prethodnog stanja, već svojevrstu reinkarnaciju antičkog društva. Za razliku od Konta koji ima u vidu "teološku" i "metafizičku" fazu u razvoju čovečanstva, kod Kubertena se čitava prošlost nalazi u istoj vremenskoj ravni, tako da on iz nje može da "uzme" sve ono što mu je potrebno u datom političkom trenutku. Nema bilo čega bitnog što može da bude brana voluntarizmu buržoazije, a sve što je stvoreno u istoriji mora da bude na raspolaganju u borbi za opstanak postojećeg poretka. Svođenje istorije na istu vremensku ravan služi da se dokaže da u istoriji nije bilo, ni da može biti bilo kakvih kvalitativnih promena, što znači da je težnja ka iskoraku iz postojećeg sveta besmislena. Prošlost i budućnost sadržane su u sadašnjosti, kao što je u jedinstvu misao i delo, teorija i praksa. Glavni pokretač i nosilac neminovnog i večnog progresa je "duh kapitalizma" koji je otelotvoren u "svetom ritmu" olimpijskih igara - koji se ni po koju cenu ne sme prekinuti. Kuberten nema na raspolaganju božanski (olimpijski) svod sa kojim može da pribavi "večnost" uspostavljenom kapitalističkom poretku: "sveti ritam" olimpijskih igara sredstvo je za obezbeđivanje trajanja postojećeg sveta bez bitnih promena. Kuberten ne zastupa učenje o cikličnom razvoju istorije, već o beskrajnoj otvorenosti "budućnosti". "Sveti ritam" olimpijskih igara oblik je obogotvorenja "progresivnog" duha kapitalizma, dokaz njegove "veličine" i "neprolaznosti". On postaje simbolični izraz (anti)egzistencijalnog ritma "progresa" koji se zasniva na uništavanju prirode i čoveka - koji se u sportu ispoljava u obliku apsolutizovanih principa "većeg napora" i *citius, altius, fortius*. Istovremeno, "sveti" četvorogodišnji ritam održavanja olimpijskih igara nametanje je kapitalizmu dinamike obnavljanja vere u njegove osnovne vrednosti po antičkom modelu, koji je odgovarao izazovima religioznog duha koji je u njemu dominirao. Otuda četvorogodišnji ritam modernih olimpijada predstavlja apstraktni tok vremena koji ne prati dinamiku kapitalističkog progresa

koji je uslovljen brzinom obrta kapitala - kome je podređena dinamika života, što dolazi do izražaja u uspostavljanju i razvoju novih globalnih sportskih (kao i drugih zabavljačkih) manifestacija, koje popunjavaju prostor između olimpijskih igara i koje dobijaju onaj status koji je po Kubertenu isključivo bio rezervisan za olimpijske igre. Dinamika kapitalističkog progresa detronizovala je olimpijske igre, kao glavni i jedini način obnavljanja mladalačke svežine kapitalizma, u nastojanju da stvori sve blještaviji duhovni svod koji će zaslepiti čoveka i na kome će olimpijske igre biti samo jedna zvezda u sve brojnijem jatuu. Istovremeno, dinamika kapitalističkog progresa dovela je, pogotovu sa razvojem "potrošačkog društva", do trivijalizacije "olimpijske misterije", tog po Kubertenu najvažnijeg elementa olimpijskog kulta koji omogućava uspostavljanje mistične spone između čoveka i duha koji vlada svetom.

Kubertenova koncepcija progresa ima instrumentalni karakter i zasniva se na razvoju nauke i tehnike, čiji su nosilac obespravljene "radne mase", koje postaju ekskluzivno sredstvo vladajuće parazitske klase za ostvarivanje njenih interesa: čovek postaje rob sopstvene produktivističke (stvaralačke) prakse. Olimpijski progres se temelji na pozitivističkom naučnom umu koji polazi od Kontove maksime *savoir pour prévoir, prévoir pour agir*, što znači da je planiranje budućnosti, kao neprikosnovena privilegija vladajuće "elite", alfa i omega Kubertenove teorije progresa. Instrumentalni karakter Kubertenove koncepcije proističe iz težnje za racionalnim planiranjem budućnosti, koji podrazumeva predviđanje prepreka koje mogu da ugroze uspostavljeni "progres" i sredstva za njihovo efikasno uklanjanje. Međunarodni olimpijski komitet je svojevrstni servis buržoazije za "planiranje budućnosti". Njegova nedemokratska priroda ne ukazuje samo na pravu prirodu olimpizma, već pre svega na pravu (antidemokratsku) prirodu kapitalizma. U ovom kontekstu se može bolje shvatiti simbolični značaj koji ima Kubertenovo predavanje njegove celokupne pisane zaostavštine nacistima i njegov zavet da nacistička Nemačka bude čuvar njegove olimpijske ideje: ključevi "budućnosti" predati su u ruke nacista.

"Negativno" polazište Kubertenove doktrine predstavlja istina da je čovek u stanju da stvori svet po svom ljudskom liku. To je ono što daje teorijski i praktični značaj Kubertenovoj koncepciji i čini njenu dramatiku: što su objektivne mogućnosti za iskorak iz kapitalističkog sveta veće, utoliko je Kubertenova koncepcija agresivnija. Udarni deo planiranja i sprovođenja progresa je stvaranje iluzije da se radi o spontanom ("prirodnom") procesu kome je čovek fatalno podređen. Kuberten je ukinuo subjektivnu (slobodarsku) praksu radnih slojeva da bi apsolutizovao i obogotvorio subjektivnu (tlačiteljsku) praksu vladajuće klase. Pri tome, on "zaboravlja" da je i njegova doktrina proizvod vekovne borbe nastupajuće građanske klase protiv feudalizma i da je ona utkana u njegov socijalno darvinistički i progresistički evolucionizam. Uostalom, sam Kuberten ističe značaj ljudi kao što je bio Tomas Arnold za "preobražaj britanske imperije" i glorifikujući značaj "elite" za razvoj društva insistira na autoritarnom ustrojstvu MOK-a. Kubertenova "subjektivna praksa" svodi se na ukidanje svake mogućnosti da se u čoveku razvije "negativna" svest koja će ga sučeljiti s vladajućim poretkom.

Međutim, ukoliko je progres neminovan, to znači da on u potpunosti isključuje mogućnost da čovek samostalno donosi sudove i da se odnosi prema postojećem svetu. Dosledno sledeći Kubertenovu olimpijsku doktrinu, čovek ne može da ugrozi, pogotovu ne da zaustavi fatalni hod progresa, pa je samim tim besmisleno nastojanje da se on, putem olimpijske doktrine i prakse, "sačuva od ugrožavanja". Ovde se Kuberten sučeljava s istim problemom s kojim se, pogotovu sa nastankom modernog doba, sučeljava crkva: ukoliko je božja volja svemoguća i sveprisutna, onda je borba crkve za očuvanje vere u boga besmislena. Kubertenova koncepcija prećutno se zasniva na dualizmu duha kapitalizma, koji je otelotvorenje progresa koji je diktiran zakonima evolucije, i "lenje" životinjske prirode čoveka. Njegova "utilitarna pedagogija" sredstvo je sa kojim treba oploditi životinjsku prirodu čoveka duhom kapitalizma i na taj način stvoriti "novog čoveka" koji će da obezbedi kontinuirano odvijanje progresa. Otuda Kuberten daje takav značaj "besmrtnom duhu antike" koji je, u stvari, duh kapitalizma zaodnut antičkim velom koji treba da mu pribavi oreol "večnog", kao i pedagoškoj reformi koju treba izvesti putem sporta i olimpizma. Ona treba da omogući da buržuj razvije i sazna svoju "pravu" (zverinju) prirodu i na taj način postane "svesni" nosilac "progresa". Radi se o fanatizovanju buržoazije razvojem mesijanske svesti koja oslobađa buržuja moralne odgovornosti za njegove postupke, ali samo zato da bi preuzeo punu odgovornost za progres (vladajući poredak). Otuda biti "nosilac progresa" znači biti oslobođen "sitničavih pravila" (Kuberten) koja važe za "obične ljude". Ništa ne sme da sputava hod progresa, a to znači samovolju vladajuće "elite". Na tome se, između ostalog, zasniva autoritarno ustrojstvo MOK-a: članovi MOK-a, po Kubertenu, ne odgovaraju nikome - oni su "poverenici" olimpijske ideje, (21) i kao takvi su najviši čuvari "progresivnog" duha koji vlada svetom i na kome se zasniva opstanak i "usavršavanje" čovečanstva.

Krajnji cilj Kubertenove olimpijske doktrine i prakse je uklanjanje emancipatorskog nasleđa čovečanstva koje pruža mogućnost za stvaranje novog sveta, i potpuno i nepovratno utapanje čoveka u poredak u kome dominiraju zakoni koji vladaju u životinjskom svetu. "Pomirenje" obespravljenih sa uspostavljenim poretom neslobode i nejednakosti predstavlja *conditio sine qua non* "novog početka" u razvoju društva za koji se Kuberten zalaže, s tim što Kuberten ne teži stvaranju nove civilizacije, već "novog" varvarizma. U Kubertenovoj koncepciji su, u liku buržoazije, "ujedinjeni" apsolutizovani voluntarizam i apsolutizovani progresizam. On ukida dijalektiku istorije i dijalektiku prirode da bi nametnuo takve "zakone razvoja" koji pribavljaju vladajućem poretku legitimnost jedino mogućeg i večnog. Svet kao prostor na kome je uspostavljena neprikosnovena i večna dominacija bele (zapadno-evropske) buržoaske "elite" nad radnicima, "obojenim narodima" i ženom - to je najviši i krajnji cilj olimpijskog progresa i vrhunac pozitivnog društvenog stanja. On predstavlja kraj evolucije koja se zasniva na dejstvu socijalno darvinističkih zakona: umesto sukoba, "pomirenje" i "usavršavanje" postaju osnov društvenog života. Princip konkurencije ukinut je principom dominacije.

Aktivizam je još jedna dodirna tačka između Konta i Kubertena. U Kontovoj filozofiji je "težište na akciji, dok su elementi intelekta ili osjećaja subordinirani aspektu akcije". (22) Kont "nije zamišljao promjenu socijalnih stanja kroz historiju kao niz spontanih događaja, već je akciju ljudi oduševljenih i zagrižanih za reforme smatrao neophodnom pretpostavkom za njihovo realiziranje". (23) Ni Kuberten ne nastoji da konzervira svet, već da ga "usavrši" sistematskom eliminacijom svega onoga što može da ugrozi njegov opstanak. On nastoji da se obračuna s emancipatorskim tekovinama čovečanstva, i u tom smislu njegova teorija poziv je buržoaziji da krene u krstaški rat protiv svega što vodi ka iskoraku iz postojećeg sveta. Kubertenova aktivistička intencija zasniva se na težnji kapitalističkih monopola da preurede društvo shodno svojim interesima i da kolonizuju planetu. Svet kao koncentracioni logor zapadno-evropskog kapitala u kome je uništena svaka nada u bolji svet - to je ideal "savršenog" sveta kome Kuberten teži.

Kod Kubertena se, kao i kod Konta, uočava razlika između pojmova "razvitak" i "usavršavanje". Međutim, kod Kubertena "razvitak" se svodi na fatalni tok evolucije, dok je "usavršavanje" oblik subjektivne prakse "elite" čovečanstva (bele rase), svojevršno doterivanje sveta i uklanjanje prepreka fatalnom hodu progresa. Pozitivno stanje postaje neostvarljivi ideal: mi se približavamo, ali nikada nećemo dostići savršeno pozitivno stanje. Pod tim Kuberten ne podrazumeva težnju da se dosegne određeni vrednosni ideal, već potpunu integraciju čoveka u uspostavljeni poredak, pri čemu borilački i progresistički aktivizam postaje neprikosnovena integrativna i vladajuća snaga koja čini život i na kojoj počiva svet. Umesto za promenu društvenih odnosa, kao i za razvoj proizvodnih snaga i stvaralačkih moći čoveka, Kuberten se zalaže za stvaranje nove "gospodarske rase", u vidu parazitskih klasa, koja će uspeti da se efikasno obračuna s emancipatorskim tekovinama čovečanstva i slobodarskim pokretima. Kuberten je ovde blizak Spenseru: "usavršavanje" se zasniva na izumiranju neprikladnih i preživljavanju prikladnih funkcija društvenog organizma. (24) Budući da je čovek oruđe progresa a ne njegov stvaralac, "usavršavanje" kao njegova "subjektivna praksa" moguće je samo u kontekstu ubrzanja progresa, što postaje glavna "osobenost" po kojoj se čovek razlikuje od životinje. U njegovoj izvornoj olimpijskoj doktrini Kuberten u sportu vidi oblast u kojoj se "najbolji predstavnici" bele rase, kao predstavnici svojih nacija, bore za primat - što dovodi do razvoja njihovog osvajačko-tlačiteljskog karaktera i na taj način do "usavršavanja" bele rase. Istovremeno, "usavršavanje sveta" podrazumeva uništavanje kritičke svesti i pacifikovanje radnika : javna (politička) sfera privilegija je vladajuće "elite". Sport postaje glavno političko sredstvo vladajuće klase za depolitizaciju "masa" i za stvaranje od radnika objekta vladajuće (samo)volje i "čiste" radne snage. Borba za "usavršavanje" društva svodi se, po Kubertenu, na pedagošku reformu koja će omogućiti stvaranje jednoobraznog karaktera ljudi i jednoobraznog pogleda na svet. Krajnji domet "usavršavanja" je potpuna eliminacija kritičko-menjalačke svesti i ideje budućnosti, odnosno, realizacija ideje "reda" i "progresa" kao uspostavljanje potpune i konačne

vlasti kapitala nad čovekom (čovečanstvom) i nad planetom (prirodom) kao sirovinskim i energetske izvorom. Kuberten nastoji da putem totalitarnog klasnog voluntarizma onemogućiti da razvoj industrije i nauke, a to znači razvoj produktivističkih (potencijalno stvaralačkih) moći radnika dovede do njihove pojave na javnoj sceni i ugrozi neprikosnovenu vlast parazitske "elite". Umesto promene sveta, "usavršavanje" se svodi na stvaranje "pozitivnog čoveka" (čovečanstva), što znači na njegovu potpunu i nepovratnu integraciju u postojeći svet (neslobode, nejednakosti i nepravde). Stadion, kao prostor na kome je uspostavljena potpuna dominacija (belicioznog) pozitivističkog jednonumlja, najautentičniji je simbol sveta kome Kuberten teži: on predstavlja kapitalistički hram gde se uništava um i slobodarsko dostojanstvo i čovek oplođuje socijalno darvinističkim i progresističkim duhom kapitalizma.

Ideal "savršenstva" kome čovek treba da teži već je stvoren, i to u antičkoj Grčkoj. Umesto ideje budućnosti i borbe za humaniji svet, Kuberten nastoji da uljuljka čoveka u romantizovanu idilu antičkog sveta. "Savršeni svet" kome se teži nije stvar slobodnog opredeljenja čoveka i rezultat njegove stvaralačke prakse, već je datost koja se pojavljuje u obliku idealizovane predstave helenskog sveta u kome je bilo dostignuto sve ono čemu čovek modernog doba treba i može da teži. Helenski svet postaje otelotvorenje ideala harmoničnog sveta u kome su ljudi "umirali srećni". Prećutno, jer je to suprotno logici njegovog evolucionizma po kome je progres neminovnost, Kuberten sugerise da je hrišćanstvo unazadilo čoveka i da je osnovni cilj olimpizma da čoveka vrati njegovim pravim korenima i učini svet onakvim kakav je bio u antičko doba - kada je čovečanstvo "moglo da se osmehuje". Radi se o vremenu u kome se *demos* još nije pojavio na političkoj sceni *polis*-a, i pre nego što je samovolja vladajuće aristokratije morala da se sučelji sa opštim principom čovečnosti koji važi za svakog slobodnog čoveka (Helena), koji će doći do svog najvišeg izraza u Sokratovoj moralnoj filozofiji, a u modernom dobu će biti pretočen u Kantov "kategorički imperativ". Kuberten u vladajućoj buržoaskoj "eliti" vidi "gospodarsku rasu" koja je u stanju da čovečanstvo nanovo vrati na put sa koga je skrenulo još u antici, što će se postići konačnim obračunom s emancipatorskim nasleđem čovečanstva i idejom budućnosti. Tom vraćanju čovečanstva na "pravi put" treba da posluži i ponovno uvođenje "svetog" olimpijskog računanja vremena. Budućnost se ne pojavljuje kao iskorak iz postojećeg sveta i stvaranje *novum*-a, već kao kontinuirani razvoj postojećeg sveta i njegovo "usavršavanje". Imajući u vidu da se po Kubertenu čitava prošlost čovečanstva nalazi u istoj vremenskoj (neistorijskoj) ravni, treba samo uzeti ono što je "dobro" ("pozitivno"), a odbaciti "loše" ("negativno") - i na taj način uspostaviti "pozitivni svet".

Za razliku od preteča modernog doba koji su nastojali da budu vizionari (Mor, Kampanela, Hobs, Bekon, Oven, Furije), Kuberten nastoji da uništi viziju budućnosti i vizionarski um. On se obračunava s "fantazijom" kada je reč o ideji budućnosti koja podrazumeva prevazilaženje kapitalističkog sveta, istovremeno kada od olimpijskih igara nastoji da stvori fantastični pojavni oblik principa na kojima se zasniva postojeći svet. Tačnije, olimpijske igre kao najviši kult

pozitivnog sveta predstavljaju vrhunac i kraj maštanja. Kuberten "prevazilazi" i Lajbnicovu teodiceju: uspostavljeni svet nije "jedan od najboljih svetova", već jedino mogući svet. U predgovoru drugom tomu Kontovog "*Kurs pozitivne filozofije*" Žan Pol Enthoven konstatuje da Kontovo delo najavljuje "*kraj utopije*" (*la fin de l' utopie*). (25) Kuberten pred sobom ima daleko teži zadatak: olimpizam se ne sučeljava samo s idejom utopije, već i s mogućnošću da se ona realizuje. Sport je sredstvo za sprečavanje da objektivne mogućnosti slobode postanu realne mogućnosti ljudskog oslobađanja uništavanjem kritičke svesti i subjektivne (menjalačke) prakse radnika, kolonijalizovanih naroda i žene. To je ono što čini represivni karakter olimpizma : što su veće objektivne mogućnosti da čovek iskorači iz kapitalističkog sveta u civilizaciju slobode, to je agresivnije nastojanje vladajućeg poretka da ga što dublje zagnjuri u sve gušće blato svakodnevnice.

Ukidanjem kritičke distance prema pozitivitetu "činjeničnog" Kuberten je od olimpizma stvorio *Anpassungsideologie* kapitalizma i na taj način ga neraskidivo vezao za njega: sudbina kapitalizma postaje sudbina olimpizma. Nasadivši iskasaplenu antičku tradiciju i socijalno darvinističke zakone na progresistički princip *citius, altius, fortius*, Kuberten je utro put za apsolutizovanje kapitalističkog principa učinka čiji je razvoj doveo ne samo do dehumanizovanja, već i do denaturalizovanja (robotizovanja) čoveka. U tom kontekstu pojavljuju se i princip "većeg napora" (kao osnov za "prevazilaženje" životinjskog u čoveku), kao i princip *mens fervida in corpore lacertoso* koji se temelje na kriterijumima vrednovanja koji se zasnivaju na kvantitativnom sravnjivanju. Rekord nije samo "mera" otuđenja čoveka od njegovog ljudskog bića, već i "mera" uništenja čoveka kao živog bića. Za razliku od olimpizma s kraja XIX veka koji je imao antislobodarski karakter, olimpijski progresizam današnjice ima ekocidni karakter koji proističe iz destruktivne prirode kapitalizma - koja je kulminirala u tzv. "potrošačkom društvu". U Kubertenovoj olimpijskoj doktrini nema bilo kakvih razumno ustanovljenih kočnica bespoštednom socijalnom darvinizmu i destruktivnom progresizmu. Ona ne samo da otvara mogućnost za uništenje čovečanstva, već nastoji da bude u prvim redovima borbe protiv emancipatorskog nasleđa čovečanstva i protiv uma koji je u stanju da uspostavi kritičku distancu prema procesima destrukcije i osmisli novi put razvoja društva. "Pomirenje" čoveka sa uspostavljenim svetom, glavni zahtev Kubertenove "utilitarne pedagogije", ne znači samo odricanje od nade u bolji svet i fatalističko prepuštanje dehumanizovanom i denaturalizovanom progresu, već i saučestvovanje u uništavanju sveta. "Kraj utopije", u liku kapitalizma, ne pojavljuje se samo kao kraj istorije, već i kao kraj života.

Olimpizam i nauka

Kubertenovo metodološko polazište zasniva se na Le Pleovom principu: "Mi smo usresređeni na društvene činjenice sa egzaktnim posmatranjem a ne sa a

priori teorijama". (26) Govoreći o svom intelektualnom uzoru Le Pleu, Kuberten ističe da je njegova najveća zasluga to, što je bio "veliki prijatelj činjenica" i "veliki neprijatelj teorija". (27) Ovaj princip dobija svoje pravo značenje u kontekstu Le Pleovog stava, saopštenog nakon Julske revolucije iz 1830. godine: "Posvetio sam svoj život ponovnom uspostavljanju socijalnog mira u mojoj zemlji." (28) Ne teorija, već interesi vladajuće klase i odgovarajuća politička praksa osnov je Le Pleovog, kao i Kontovog, pozitivističkog apriorizma. U tom kontekstu (pozitivna) nauka postaje političko sredstvo za proučavanje društvene realnosti da bi moglo da se pravovremeno i efikasno deluje radi očuvanja uspostavljenog poretka. To je pravi smisao Kontove maksime *savoir pour prévoir, prévoir pour agir* koja postaje osnovni orijentir naučnicima, koji su svedeni na "socijalne inženjere", u njihovom proučavanju društva. Ovde treba reći i to da Kuberten ne sledi Le Pleovu "mikroskopsku sociologiju", koja po Emilu Dirkemu predstavlja "besmisleni kompilaciju neupotrebljivih činjenica" koja ne pruža mogućnost da se dođe do "širih društvenih struktura". (29) Ono sa čime se Kuberten rukovodi je Le Pleova fanatična rešenost da čitav svoj život posveti odbrani uspostavljenog poretka. O tome Markuze : "Trebalo je sačuvati nezavisnost činjenica, a umovanje je trebalo usmeriti prema prihvaćanju datoga. Na taj način, pozitivna filozofija težila je za tim da se suprotstavi kritičkome procesu koji se podrazumeva u filozofskom "negiranju" datoga, i da činjenicama vrati dostojanstvo pozitivnog." (30) I dalje: "Pozitivističko protivljenje načelu da se i činjenice iskustva moraju opravdati pred palačom uma spriječilo je, međutim, da se ti "podaci" interpretiraju u vidu obuhvatne kritike same datosti. Takva kritika više nije imala svoga mjesta u znanosti. Na koncu je pozitivna filozofija olakšala kapitulaciju mišljenja pred svim što opstoji i što pokazuje snagu da istraje u iskustvu." (31)

Problem je u tome što svet "činjeničnog" sadrži i kulturu, kritičku svest, političke pokrete koji teže novom svetu, kao i emancipatorske tekovine koje pružaju mogućnost za iskorak iz postojećeg sveta. Drugim rečima, svet "činjeničnog" bremenit je onim što predstavlja negaciju vladajućeg poretka - negativnim. Kuberten prestaje da "poštuje činjenice" kada se sučelji s onim činjenicama koje dovode u pitanje uspostavljeni poredak i postaje njihov radikalni kritičar - upravo sa aspekta aristokratskog i buržoaskog vrednosnog horizonta. On nije branilac uspostavljenog sveta, koji u sebi nosi i mogućnost njegovog preobražaja, već vladajućeg poretka. Otuda su na udaru Kubertena i njegovih olimpijskih saboraca pre svega emancipatorsko nasleđe prosvetiteljstva, ideje-vodilje Francuske građanske revolucije, kao i demokratska prava i institucije koje su uspostavljene u drugoj polovini XIX veka. To nisu "činjenice" od kojih treba poći, već sa kojima se, polazeći od interesa vladajuće klase, treba obračunati. "Jedinstvo" pozitivnog uma sa postojećim svetom je privid. Sam Kuberten u stvaranju svoje olimpijske doktrine ne polazi od postojećeg sveta kao pozitivnog, već kao negativnog osnova u odnosu prema kome razvija svoju teoriju - polazeći od idealizovanog helenskog sveta. "Besmrtni duh antike" pojavljuje se kao "glasnik nestalih vekova" koji treba da

unese svetlost u sivilo svakodnevnog života u kome vlada "uzaludna muka" (rad) i koji je zaboravio na radost.

U osnovi pozitivističkog odnosa prema svetu nije obračun s kritičkom mišlju kao takvom, već samo s onom kritičkom mišlju koja dovodi u pitanje uspostavljeni poredak. Olimpizam se rukovodi rigidnom vrednosnom šemom koja se odnosi kritički prema svemu što vodi promeni (prevazilaženju) postojećeg sveta i koja je putokaz za određivanje njegovog konkretnog delanja i kriterijum za ocenu njegove uspešnosti (efikasnosti). Kubertenov pozitivizam pretpostavlja postojanje duhovnog (elitističkog) centra moći koji određuje i usmerava olimpizam ka ostvarivanju strateških interesa kapitalizma, što znači normativni horizont koji se ne može dovesti u pitanje. Osnovna uloga Međunarodnog olimpijskog komiteta, koji je samoizabrana, autoritarna i antidemokratska institucija, i kao takva stecište najodanijih i najmilitantnijih predstavnika vladajuće klase, je da sačuva i proširi taj horizont. "Mi smo samoizabrani i ne odgovaramo nikome", naglašava Kuberten i proglašava članove MOK-a svetim čuvarima izvornog duha kapitalizma i strateških interesa kapitalizma. (32) Autoritarno ustrojstvo MOK-a simboličan je izraz nedodirljivosti i nepromenljivosti osnovnih principa na kojima se temelji kapitalizam. "Originalnost" Kubertena je u tome što je "višak činjeničnog", koje nosi klicu menjalačkog, nastojao da "ukloni" kontrolisanjem svesti ljudi, a ne promenama društvenih odnosa. Otuda je *credo* njegove "utilitarne pedagogije", koju će s najvećim entuzijazmom preporučiti nacistima, "vladati u glavama". Da bi to postigao Kuberten ne spaljuje, poput nacista, knjige, već nastoji da putem sporta uništi sve ono što pruža mogućnost za kritičko sučeljavanje čoveka s postojećim svetom. U ovom kontekstu se na pravi način može shvatiti i konstatacija da je sport savremeni "opijum za narod" sa kojim se uspostavlja mentalna kontrola nad ljudima. Zalaganje za sport kao sredstvo za uspostavljanje neposredne vladavine poretka nad čovekom, uspostavljanjem vladavine "u glavama ljudi", je ono što obezbeđuje Kubertenu poštovanje vladara sveta i daje takav značaj sportu. Slikovito rečeno, sport je policijska palica u glavi čoveka sa kojom se vladajući poredak obračunava s njegovom kritičko-menjalačkom mišlju. Kubertenov univerzalni metodološki koncept glasi: osakatiti emancipatorske mogućnosti progresa i iskoristiti ih za obračun sa slobodarskom borbom ljudi. "Praktični" Kuberten nastoji da upotrebi sve što mu je na raspolaganju da bi sprečio "uspon masa" i sačuvarao vlast aristokratije i buržoazije.

Kubertenova olimpijska doktrina predstavlja radikalni obračun s emancipatorskim nasleđem moderne nauke. Ukoliko Kubertenovu doktrinu uporedimo sa filozofijom Frensis Bekona, pretečom moderne nauke i pozitivizma, videćemo da im je zajedničko to što favorizuju "činjenice" i što odbacuju duhovni autoritet kao kriterijum za određivanje ispravnosti mišljenja i delanja. U tom smislu Bekon ima, za razliku od Kubertena, negativni odnos prema pozivanju na antiku, ali i prema pozivanju na budućnost. Po njemu se "do istine ne dolazi pozivanjem na bilo koje doba, što je nesigurno, već u svetlu prirode i iskustva, što je večno." (33) Cilj nauke nije stvaranje duhovnog već materijalnog bogatstva, odnosno, ne

duhovnost, već tehnika, kao moć ovladavanja prirodom radi njenog iskorišćavanja, postaje glavni pokazatelj ljudskih moći i osnov "poboljšanja čovečanstva". Kuberten ne insistira na tehničkim izumima, poput Bekona, ali su oni, u njegovoj koncepciji "progres", jedna od osnovnih pretpostavki za ekspanziju kapitalizma. Umesto težnje ka istini i razvoju mudrosti, dominira težnja ka sticanju znanja koje omogućava razvoj produktivističkih (tehničkih) moći čoveka radi njegovog ovladavanja prirodom. Već se kod Bekona susrećemo sa idejom o svetskoj civilizaciji, kao i sa idejom da se korišćenjem nauke (koja je svedena na veštinu putem koje čovek izvlači najveću moguću korist) omogući čoveku da "koristi svoje pravo na prirodu". Bekon teži "velikoj obnovi" (*Great Instauration*) pri čemu se tehnika svodi na modernizovanu magiju putem koje se ono što je "u prirodi stvari" koristi za razvoj ljudskih moći. Bekonova "nova nauka" ne služi samo zato da uveća znanje čoveka o prirodi, već da pruži mogućnost čoveku da ovlada njome i na taj način stvori bolji život. O tome Mihailo Marković: "Način da se ljudski život obogati novim otkrićima i moćima sastoji se u tome da se proširi ljudsko saznanje ovog sveta. Ljudi treba da prestanu da se bore jedni sa drugima i treba da svoje sjedinjene napore okrenu ka zajedničkom neprijatelju - nepokorenoj prirodi. Treba da sjedine ruke u traganju za saznanjem uzroka i tajnih kretanja stvari." I dalje: "Put ka saznanju je najpre oslobođenje duha od svih predrasuda i fiksiranih predubeđenja (Bekon ih zove *idolima*), a zatim ponizno posmatranje prirode, uvek sa dubokim poštovanjem za ono što ona ima da nas nauči. "Prirodu možemo zavoleti samo ako je prethodno slušamo". (...) Prirodu treba otkrivati induktivnim zapažanjem. Čovek treba da postane njen "sluga i tumač", ali samo zato da bi na kraju zavladao prirodom radi svojih sopstvenih svrha." (34) Prava vrednost ljudskog znanja sastoji se u njegovoj upotrebljivosti : korisnost postaje glavni atribut nauke. U "*Novum organum*"-u Bekon se zalaže za upoznavanje sa uzrocima pojava i događaja da bi se moglo adekvatno delovati da bi se uvećala moć čoveka - princip koji će postati jedan od kamena temeljaca Kontove pozitivističke filozofije. Kod Kubertena Bekonov naučni princip "znati da bi se predvidelo, predvideti da bi se delovalo" postaje vrhovni politički princip: saznajno-produktivistička moć čoveka postaje tlačiteljska moć vladajuće klase koncentrisana u rukama kapitalističkih monopola. U njegovoj doktrini nauka i tehnika, kao način ovladavanja prirodnim zakonima, postaju sredstvo buržoazije za obračun s emancipatorskim nasleđem čovečanstva i ljudskim moćima, i za podređivanje društva strukturi i zakonima koji vladaju u životinjskom svetu. Za razliku od zveri, buržuj nije podređen prirodnim zakonima, već ih koristi da bi uspostavio takav poredak u društvu koji odgovara odnosima koji su uspostavljeni u životinjskom svetu. Umesto da teži uspostavljanju "dominacije moderne prirodne nauke nad prirodnim pravom", kao što to čini Hobs, (35) Kuberten nastoji da putem prirodne nauke uspostavi dominaciju prirodnog prava u duštvu, ali ono ne dobija status "uma" (*reason*) u odnosu prema "običajnom pravu" (*common law*), kao što je to slučaj kod Bekona, već je otelotvorenje apsolutizovane (samo)volje "gospodarske rase" .

Bekon insistira na korišćenju nauke od strane ljudi radi ovladavanja prirodom i stvaranja boljeg života ljudima; Kuberten insistira na nauci i tehnici kao ekskluzivnom sredstvu vladajuće klase za porobljavanje čoveka i stvaranje novog poretka privilegija. Kod Bekona nauka se pojavljuje kao način razvoja ljudskih snaga u odnosu prema vladajućoj moći čija je vlast utemeljena u dogmi. Kod Kubertena razvoj nauke i tehnike postaje razvoj progresističke i ekspanzionističke moći poretka i sredstvo za porobljavanje sveta. Da bi se shvatila prava priroda Bekonove misli, treba imati u vidu vreme u kome je nastala - u kome je došlo do razvoja delatno-menjalačkih moći čoveka koje mu pružaju mogućnost da stvori svet po svojoj meri. To je osnov i Kubertenove koncepcije, s tim što on nastoji da delatne moći čoveka upotrebi da zaustavi društveni napredak. Kuberten u potpunosti sledi ekspanzionistički duh monopolističkog kapitalizma: radi se o monopolizovanju nauke i tehnike u rukama nove "gospodarske rase" i o globalizovanju njene moći. Ovladavanje zakonima prirode postaje sredstvo za potpuno potčinjavanje čoveka interesima buržoazije i za zaustavljanje istorije. Od subjekta, čovek postaje oruđe i predmet dehumanizovane nauke. Olimpizam postaje svojevrsna utilitarna nauka, a sport specifična tehnika vladanja ljudima. Mnogo važnije od naučne metodologije je Kubertenovo zalaganje da princip *savoir pour prévoir, prévoir pour agir* postane ekskluzivno sredstvo u rukama vladajuće klase koje, u konačnom, služi za predviđanje budućnosti njenim stvaranjem. Aktiviranje buržoazije u borbi za stvaranje pozitivnog društva i društveno marginalizovanje radnih "masa", "nižih rasa" i žene predstavlja jedan od najvažnijih zadataka olimpijske doktrine i prakse.

Bekon teži stvaranju novog sveta (u tom kontekstu piše "*New Atlantis*") kome odgovara "nova filozofija", dok Kuberten nastoji da stvori novu filozofiju koja treba da sačuva postojeći svet. Bekon određuje "novu filozofiju" kao "aktivnu nauku" (*Active Science*) (36) čiji "istinski i zakonit cilj nije drugo nego obogatiti ljudski život novim otkrićima i moćima". (37) Nasuprot tome, Kuberten nastoji da stvori novu dogmatiku koja je prećutni osnov njegovog pozitivnog odnosa prema svetu - koja je otelotvorenje ekspanzivnog i totalitarnog duha monopolističkog kapitalizma. U tom smislu on nastoji da iskoristi nauku i tehniku kao sredstvo za mistifikovanje sveta i pretvaranje ljudskih moći u anti-ljudsku silu. Kod Bekona se um pojavljuje kao simbol buđenja produktivističkih moći čoveka koje su u stanju da prevaziđu postojeći i stvore novi svet. Kuberten se obračunava s umom imajući u vidu "činjenicu" da je poziv na um po pravilu bio i poziv na oslobađanje čoveka stega postojećeg i na stvaranje sveta koji odgovara načelima ljudskosti.

Kod Kubertena postoji sukob između progresa koji se zasniva na razvoju nauke i nastojanja da se uspostavi društveni red po svaku cenu - eliminacijom emancipatorskih mogućnosti nauke. Jer, razvoj nauke znači razvoj ljudskih moći koje traže nove prostore. Upravo nauka mora da sumnja u postojeće "činjenice" da bi mogla da dođe do novih pitanja i odgovora, što znači da nema progresa bez sumnje u postojeće i nastojanja da se stvori (otkrije) *novum*. Pored toga, rezultati naučnog uma nemaju granice i predstavljaju baštinu čovečanstva. Sukob između

nastojanja da se nauka svede na političko sredstvo za zaustavljanje društvenog razvoja i njenih emancipatorskih potencijala, pojavljuje se kao sukob između operacionalizovanog (dehumanizovanog) i kritičkog uma. Radi se o dinamičnom procesu koji Kuberten nastoji da savlada tako što će, korišćenjem sporta i telesnog drila, da uništi stvaralačke potencijale čoveka i slobodarsko dostojanstvo. Istovremeno, razvoj industrije i nauke podrazumeva razvoj međuzavisnosti, bliskosti, solidarnosti - i to u globalnim razmerama. Uklanjanje emancipatorskih mogućnosti koje otvara kolektivistički karakter industrijske proizvodnje i nauke jedan je od najvažnijih zadataka olimpizma.

Kubertenova doktrina zasniva se na razvoju produktivističkih moći modernog čoveka, kao i na razvoju njegove samosvesti kao stvaraoca istorije - što postaje osnov obračuna s hrišćanskom dogmom i svetom kome je ona pribavljala božanski legitimitet. Međutim, Kuberten se ne obračunava s božanskim autoritetom zato da bi oslobodio čoveka, već da bi ga podredio "prirodnom stanju" i na taj način zatvorio u novi kavez iz koga nikada više neće moći da izađe. Zato Kuberten obezvređuje produktivistički aktivizam radnih "masa", koji podrazumeva stvaranje materijalnog i duhovnog bogatstva, i njegove rezultate pretvara u osnov za razvoj osvajačko-tlačiteljskog aktivizma vladajuće parazitske klase. "Pobeda" radnika nad prirodom postaje pobeda buržoazije nad "radnim masama". U osnovi ove koncepcije nalazi se poredak koji se zasniva na odvajanju stvaranja od sticanja bogatstva, s tim što sticanje bogatstva (osvajanjem i tlačenjem) postaje osnovni način obezbeđivanja društvene moći i obračun s njegovim stvaraocima. Kuberten nastoji da od olimpizma stvori mehanizam sa kojim će se sprečiti da razvoj produktivističkih moći čoveka istovremeno bude i razvoj samosvesti čoveka kao stvaraoca društvenog bogatstva, nosioca progresa i stvaraoca svoje istorije. Nije slučajno što Kuberten nigde ne pominje "sportska dostignuća" na olimpijskim igrama niti imenuje njihove aktere što je, inače, karakteristično za antiku. Pravi pobednik na modernim olimpijskim igrama je "progresivni" duh kapitalizma koji je otelotvoren u borbenom karakteru i mišićavom telu sportista.

Protivrečnost Kubertenove koncepcije je i u tome što on istovremeno dok čoveka svodi na "lenju životinju" nastoji da, u rukama vladajuće klase, instrumentalizuje nauku i tehniku koje predstavljaju čovekovu "pobedu" nad prirodnim silama i njihovo podređivanje neprirodnim ciljevima. Kuberten, ustvari, osamostaljuje egzistencijalnu logiku koja vlada u životinjskom svetu i nastoji da obezbedi njen kontinuitet u društvu, pri čemu se ovladavanje čoveka prirodnim silama pojavljuje samo kao sredstvo za realizaciji prirodne selekcije. Tačnije, razvoj nauke i tehnike predstavlja ovladavanje čoveka prirodnim silama koje, u rukama vladajuće "elite", postaju način potčinjavanja čoveka zakonima koji vladaju u životinjskom svetu i način obezbeđivanja progresa. Umesto odnosa čovek-priroda koji se zasniva na ovladavanju prirodnim silama razvojem produktivističkih moći čoveka radi njegovog oslobađanja od robovanja prirodi, odnosi klasne dominacije, otelotvoreni u "životinjskom poretku", izbijaju u prvi plan. Oslobađajuće moći i praksa čoveka postaju anti-slobodarska moć - čovek postaje žrtva razvoja sopstvenih produktivističkih (stvaralačkih) moći. Umesto religije koja je bila

ekskluzivno sredstvo plemstva za potčinjavanje kmetova, nauka postaje ekskluzivno sredstvo buržoaske klase za potčinjavanje radnih slojeva. U antici čovek je bio "igračka bogova" (Platon); u modernom društvu on postaje igračka kapitala u obliku "prirodnih zakona" koje primenjuju "socijalni inženjeri" - koji su samo jedno od oruđa vladajuće "elite" za držanje radnih "masa" u pokornosti. "Socijalna fizika" postaje prirodna nauka koja je primenjena na društvo, što znači da društvo (čovek) postaje objekt prirodnih nauka. Radi se o instrumentalizovanju čoveka i društva od strane vladajuće klase instrumentalizovanjem (dehumanizovane) nauke. Olimpizam je jedan od oblika u kome se od čoveka otuđena stvaralačka moć pretvara u sredstvo za njegovo porobljavanje. On je "čisti" ideološki proizvod koji se zasniva na rezultatima (kapitalistički instrumentalizovane) nauke i industrijskog razvoja i koji je stvoren od strane operacionalizovanog i dehumanizovanog uma. Pozitivna svest postaje slika dehumanizovane nauke u glavama ljudi. Kubertena ne zanima razvoj stvaralačkih moći čoveka (jer je on prećutna "činjenica" na kojoj se temelji opstanak i razvoj kapitalizma), već njihova kontrola i usmeravanje ka zadovoljavanju interesa vladajuće klase. Zbog toga Kuberten insistira na "utilitarnoj pedagogiji" sa kojom treba stvoriti "pozitivni" karakter i "pozitivnu" svest, odnosno, "pozitivnog" čoveka.

Kuberten nastoji, vodeći se principom efikasnosti (u obezbeđivanju stabilnosti uspostavljenog poretka), da iskoristi sve što mu je na raspolaganju da planira "budućnost" i sprovede je u delo. "Predviđanje" budućnosti - koje se zasniva na maksimi *savoir pour prévoir, prévoir pour agir* - postaje njeno "stvaranje" uništavanjem emancipatorskog nasleđa čovečanstva koje otvara mogućnost za iskorak iz kapitalističkog sveta. Radi se o aktivnom odnosu vladajuće klase prema budućnosti i nastojanju da se poveća izvesnost opstanka vladajućeg poretka. Što je razvijeniji radnički pokret koji otvara mogućnost za ukidanje (prevazilaženje) uspostavljenog poretka nepravde, to je agresivnije nastojanje vladajuće "elite" da iskoristi nauku za očuvanje poretka. Da je Kubertenova socijalno darvinistička koncepcija tačna, sve ono što Kuberten predlaže i nastoji da realizuje u vidu njegove olimpijske doktrine i prakse bilo bi besmisleno. Kubertenovo nastojanje da (zlo)upotrebom rezultata nauke i tehnike ovlada ljudskim umom govori o tome koliko je on stvarno verovao u koncepciju za koju se fanatično zalagao.

Kubertenova olimpijska doktrina predstavlja obračun i s emancipatorskim nasleđem sofistike. Radi se, pre svega, o obračunu s njenim nastojanjem da "*princip subjekta*" uspostavi kao "izvor filozofskog razmatranja". (38) Zatim, o odbacivanju njenog "*kritičko-ispitivačkog duha*". Sofističko ukazivanje na "autoritet činjenica" nema pozitivistički i objektivistički karakter, već se odnosi na "etičko-političku problematiku" i "nije ni do danas ništa izgubila od svoje aktuelnosti!". Treće, sofisti ne samo da "sve stvari mere racionalnim merilima", već uče o "dvostranosti svih stvari, i osporljivosti svakog tvrdjenja", dakle, "bude i razvijaju antitetički duh". Istovremeno, sofistika "teži za čistotom, razgovetnošću i doslednošću u mišljenju". U vezi s tim ona je uticala, preko Euripidove tragične umetnosti, na oslobađanje helenskog društva od "mitske romantike" i na podređivanje mitskog sveta "religiozno-moralnoj i etičko-političkoj problematici sofistike". Pored toga, "sofisti

su se trudili ne samo da vaspitaju omladinu gospodarske klase nego i da utiču na široke narodne mase, na celokupnu zajednicu, tražeći da se i ostvari ono što je dobro za socijalnu zajednicu" - što je, videli smo, u suprotnosti s Kubertenovom elitističkom koncepcijom. (39) Ovde treba reći i to da kod Kubertena ne dominira primitivna, već instrumentalizovana naučna svest sa kojom se nastoje eliminisati emancipatorski rezultati i mogućnosti modernog (naučnog i filozofskog) uma. Za Kubertena je logika "okolnosti", što znači "prirodno stanje", osnov ponašanja ljudi, s tim što normativnu svest zamenjuje fanatična vera u postojeći svet iz koje proističe idolopoklonički odnos prema njemu.

Po Kubertenu, politika je tehnika vladanja "masama" koja je lišena humanističkog sadržaja i koja se rukovodi isključivo interesima vladajuće klase. To više nije antička veština (*tehne*) vladanja koja podrazumeva vrlinu (*arete*), što znači normativni (religiozni) okvir koji je kriterijum za ocenu ispravnog delanja. Kod Kubertena nema ispravnog delanja, tačnije, samo ono delanje je ispravno koje se rukovodi principom koristi. Politika kao dehumanizovana tehnika vladanja postaje oblik u kome se realizuje pozitivna nauka koja uslovljava prirodu sporta kao oruđa politike: on simbolizuje trijumf dehumanizovane nauke, pretvorene u tehniku za manipulaciju i uništavanje, nad ljudima.

Olimpizam i um

Kuberten sledi jednu od osnovnih intencija moderne nauke: da se u obliku obračuna s religijom obačuna s metafizikom, filozofijom, odnosno, s duhom, etikom, estetikom i kritičkim umom. Radi se o "kroćenju" uma empirijom i kvantifikacijom pri čemu se um svodi na instrumentalizovani *ratio* koji je oslobođen "vrednosnih predrasuda" i težnje za istinom. O tome Milan Kangrga: "To nerazlikovanje uma i razuma, u kojem razum (intelekt) kao organ teorijsko-znanstvene spoznaje, temelje ne na metodi po uzoru na matematičko-geometrijsku konstrukciju u čisto i isključivo kvantitativnom smislu, postaje ne samo nadmoćan umu nego i apsolutno dominantan, pokazuje se upravo zlokobno-epohalno za čitav historijski (teorijsko-praktički) razvitak novovjekovlja. Tu razum u svom čisto instrumentalno-pragmatičko-kalkulatorskom obliku i smislu postaje isključivim organom znanstveno-tehničke vladavine ne samo nad prirodom nego i društvom i čovjekom, dakle organom političko-ideologijske dominacije nad svijetom i metodom upravljanja njime. Kao puko sredstvo za nešto drugo (a ne za čovjeka), svojom ekstenzivnošću, tj. okrenutošću jedino spram onog izvanjskoga, ta linija racionaliteta gubi nužno čvrsto tlo pod nogama, jer se kreće u vacuumu ljudskoga i smislenoga, te kao takva i završava u čistom iracionalizmu, kao fermentu anti-humanuma." (40)

Kuberten ne teži samo da putem olimpizma (sporta) izbriše iz svesti ljudi emancipatorske impulse evropske kulture i stvori pozitivno jednodimenzionalno, već nastoji da uništi i sam (kritički) um i igračku prirodu čoveka koja ga usmerava ka drugim

ljudima i stvori jednoobrazni pozitivni karakter. Zbog toga Kuberten insistira na vaspitanju bez obrazovanja. Ne prihvatanje određenih znanja i stavova, koji su utemeljeni u prirodnim naukama, već "spontani" bezumni borilački telesni aktivizam, u kome dominira saznanje sveta njegovim neposrednim doživljavanjem, postaje osnovom društvene integracije. U tom smislu Kuberten naglašava da je najveći kvalitet Helena bio taj što su se "malo posvećivali razmišljanju, a još manje knjigama". Umesto apsolutizovanog znanja, pozitivni život postaje osnov i izvoriste pozitivnog jednoulmlja. Olimpizam nije samo proizvođenje vladajuće ideologije u obliku pozitivne svesti, već pre svega međuljudskih odnosa po principu *homo homini lupus* i odnosa čoveka prema samome sebi (princip "većeg napora" čemu odgovara princip *citius, altius, fortius*). On je u obliku proizvođenja takmičenja i rekorda ("razvoja ljudskih moći") proizvođenje pozitivnog karaktera i pozitivne svesti u "čistom" smislu. Kuberten nastoji da uspostavi pozitivni život koji se svodi na agonalni telesni aktivizam koji je s onu stranu pitanja o istini i laži, o prividu i suštini, o dobru i zlu, o slobodi i ropstvu, o pravdi i nepravdi... Sport postaje simbolični model bezumnog agonalnog životnog aktivizma, koji odgovara tendenciji da čovek živi bez razmišljanja o smislu života, o svom društvenom položaju, o budućnosti, i kao takav je prototip pozitivnog življenja. Olimpizam nije samo politička teorija sporta, već pre svega filozofija pozitivnog života.

Moderni olimpizam obračunava se s čovekom kao samosvesnim bićem i ukida svesni odnos čoveka prema svetu. Budući da je utilitarizam neprikosnoveno polazište i da je čovek fatalno podređen zakonima evolucije, samosvest, poput moralne svesti, postaje balast koja ometa čoveka da se usresredi na pospešivanje progresa. Olimpizam predstavlja odbacivanje upitnosti, žudnje za istinom, dijaloga, rasprave... Kuberten nije tvorac "nove umnosti", već novog bezumlja, tačnije dehumanizovani i instrumentalizovani *ratio* postaje sredstvo vladajuće (buržoaske) "elite" za stvaranje neumnog sveta. Olimpizam sledi izvornu intenciju pozitivne filozofije nastojeći da izvrši političko instrumentalizovanje uma. Pretvaranje filozofije u pozitivističku disciplinu putem nauke pretpostavlja pretvaranje nauke u tehničko sredstvo dehumanizovane i represivne politike. Ukidanje filozofije naukom moguće je tek pošto se nauci ukine njena stvaralačka i progresivna priroda i ona dobije manipulativni (tehničko-izvršilački) karakter kao instrument vladajuće klase za planiranje "budućnosti" i sprovođenje "progresa". Kuberten je stavio filozofiju između nakovnja pozitivističke nauke i čekića "pozitivne religije" (modernog paganizma). Nauka postaje sredstvo za čišćenje filozofije od svega što pruža mogućnost za kritički odnos prema postojećem svetu sa aspekta emancipatorskih mogućnosti koje su stvorene u građanskom društvu, i sa aspekta ideje budućnosti koja teži stvaranju novog sveta. Istovremeno, Kuberten "prevazilazi" filozofiju "pozitivnom religijom" tako što joj oduzima umnost i kritičnost, dakle, što je lišio njene biti i na taj način joj oduzeo razlog postojanja. "Pozitivna religija" predstavlja konačni kraj filozofije. Govoreći o Kontovom obračunu s "teološko-metafizičkom filozofijom" Markuze ukazuje na suštinu Kubertenove koncepcije: "Pozitivističko odbacivanje metafizike na taj je način spojeno sa odbacivanjem čovjekove pretenzije da mijenja i reorganizira svoje

društvene ustanove u skladu sa svojom racionalnom voljom. To je onaj elemenat Comteova pozitivizma koji je zajednički s originalnim filozofijama kontrarevolucije, što ih zastupaju Bonald i De Maistre. Trebalo je da se "revolucionarni duh" spriječi širenjem jednog drugog učenja, naime da društvo posjeduje nepromjenljivi prirodni poredak, kojemu se čovjekova volja mora pokoriti." (41) Kuberten ukida metafiziku, ali od sporta stvara metafizičku zavesu sa kojom nastoji da prikrije pravi karakter kapitalizma. O tome Horkhajmer i Adorno: "Bilo bi nebitno čak i to što higijenski tvornički prostor, folksvagen i palača sportova tupoumno likvidiraju metafiziku; nije, međutim, nebitno što se same te stvari u društvenoj cjelini pretvaraju u metafiziku, u ideologijsku zavjesu za kojom se sprema realno zlo." (42)

Kuberten nije agnostik: istina se nalazi u postojećem svetu "činjeničnog" (a ne iza ili iznad njega), a njena izvorna i "sveta" suština nalazi se u antičkoj Grčkoj. Ona se ne traži niti stvara, već je zadata postojećim poretkom. Apsolutizujući svet "činjeničnog" Kuberten je apsolutizovao istinu. Čovek ne saznaje istinu, već je svakodnevno neposredno doživljava bezumnim i antiumnim borilačkim aktivizmom : "saznanje" istine (sveta) ima neposredni empirijski karakter. Iskustvo nije osnov za umno rasuđivanje, iz čega sledi (umni) odnos čoveka prema postojećem svetu u nastojanju čoveka da stvori svet po svojoj (ljudskoj) meri, već sredstvo u borbi za dominaciju (opstanak). U osnovi saznavanja sveta (istine) nije potreba za promenom i stvaranjem novog (pravednog) sveta, već za njegovo očuvanje. Istovremeno, vaspitanje pre obrazovanja podrazumeva (prećutni) vrednosni apriorizam koji postaje osnov sazajnog apriorizma. Primaju se samo oni utisci koji pomažu da se preživi i ide dalje. Doživljavanje istine (sveta) podrazumeva sakaćenje ličnosti čime se čoveku oduzima mogućnost da shvati i doživi punoću sveta i samim tim razvije svoju celovitu ličnost i kritičko-menjalački odnos prema njemu. Redukovani i instrumentalizovani senzibilitet postaje osnov olimpijske sazajne koncepcije. Kubertenova olimpijska doktrina je *par excellence* anti-intelektualistička. Ona predstavlja odbacivanje principa *nihil est in intellectu quod non fuerit in sensu*. Između čula i intelekta nema neposredne veze, već između čula i karaktera, s tim što je čulnost svedena na primanje onih utisaka koji ne ometaju stvaranje pozitivnog karaktera - što je osnov i granica odnosa prema stvarnosti i stvaranja normativne svesti. Kuberten je preteča savremenog spektakla : najvažnije je zaseniti čoveka i prodreti u njegovu podsvest i na taj način ga pridobiti iz dubine njegovog bića - isključivanjem uma.

Princip *savoir pour prévoir, prévoir pour agir* predstavlja vrhovni sazajni princip Kubertenove pozitivne gnoseologije koja se ne oslanja na autoritet nauke, već na autoritet vladajuće moći koja se služi naukom kao sredstvom za učvršćivanje klasnog poretka. Kuberten izbacuje iz nauke "vrednosne sudove" i nastoji da od nje stvori ekskluzivno političko oruđe vladajuće klase za obračun s emancipatorskim mogućnostima građanskog društva. Naučno zasnovani "objektivizam" postaje maska za politički (klasni) voluntarizam koji je izražen u maksimi *auctoritas, non veritas facit legem*. U tom kontekstu sociologija se svodi na "socijalnu fiziku"

(Kont), a ova na politiku kao dehumanizovanu tehniku vladanja. Kuberten izbacuje iz nauke težnju ka istini i ka *novum*-u, i svodi je na političku praksu vladajuće "elite". "Istina" postaje proizvod instrumentalizovanog pozitivnog uma i lišena je slobodarske, moralne i estetske dimenzije. U konačnom, Kuberten nastoji da svaki segment života stavi pod kontrolu vladajuće volje i da ukine sve one sfere koje mogu da je ograniče : apsolutistički i totalitaristički voluntarizam čini suštinu njegove olimpijske doktrine.

Olimpizam i mistika

Kuberten se ne koristi induktivnim metodom, kao što to čini Bekon, već polazi od zadatog političkog cilja i u tom kontekstu vrši odabir činjenica, daje im takvo tumačenje i dolazi do takvih zaključaka koji treba da omoguće njegovo ostvarenje. Pri tome, Kuberten se ne služi metodima koji pružaju mogućnost empirijske proverljivosti i racionalnog dokazivanja, već svoje misli izlaže u obliku svojevršnih propovedi sa kojima pokušava da proдре u podsvest ljudi i "iz dubine duše" ih pridobije za svoje ciljeve. On se ne obraća javnosti kao naučnik, već kao Mesija koji treba da realizuje "svetu misiju": da se zauvek obračuna sa slobodarskim dostojanstvom i slobodarskom borbom potlačenih. Kuberten ne teži stvaranju razumnih ljudi koji su u stanju da samostalno donose sudove, već sekte odanih sledbenika koji bespogovorno izvršavaju ono što se od njih traži. Zbog toga on sa svojom "utilitarnom pedagogijom" pre svega nastoji da vaspita čoveka i na taj način stvori karakter lojalnog i upotrebljivog podanika, a zatim da mu nakalemi odgovarajuću pozitivnu svest. Ne razvoj naučne, već stvaranje fanatične religiozne svesti osnovni je smisao Kubertenove dogmatike. Otuda su iracionalizam i mistika glavne karakteristike Kubertenove olimpijske retorike i prakse. Olimpijska doktrina nastoji ne samo da potisne um, već otvara put za njegovo razaranje : fanatizam i idiotizam krajnji su rezultat olimpijskog iracionalizma.

Kuberten koristi olimpijski spektakl da bi zaslepio čoveka, blokiranjem sposobnosti za rasuđivanje, i na taj način ga uvukao u duhovnu orbitu postojećeg sveta. "Crkva ili vašar" - vapi Kuberten suprotstavljajući se profesionalizaciji sportista koja preti da obezvredi *religio athletae*, glavni simbol olimpijske religioznosti, i trivijalizuje olimpijsku misteriju. Kubertenu odbacuje logiku *panem et circences* i opredeljuje se za princip hleba i paganističkih svetkovina, imajući za uzor "velike svetske izložbe" i pompejske manifestacije monarhije koje su imale za cilj izazivanje divljenja potlačenih prema vladajućem poretку. Spektakularna olimpijska ceremonija postaje mitološka slika "srećnog sveta" u trenutku njegove posvećenosti duhu koji vlada svetom. Umesto naivne razdraganosti, na Kubertenovim olimpijskim igrama dominira fanatična posvećenost vladajućem duhu ; umesto "ljubavi prema bogu", dominira "ljubav" prema postojećem svetu. I pored toga što nastoji da se u svojim kasnijim spisima približi nacistima, Kuberten ne teži da putem mitova iz prošlosti izgradi "kolektivno nesvesno" (Jung) u

mračnim lavirintima podsvesti. Vođen principom *savoir pour prévoir, prévoir pour agir* Kuberten vodi računa da ide dotle dok može da drži stvari pod kontrolom i instrumentalizuje ih radi postizanja političkih ciljeva. Nesvesno je, u svakom slučaju, glavni Kubertenov saveznik u stvaranju pozitivnog čoveka, a sport i telesni dril su osnovni načini da se to postigne. Otuda Kuberten u njegovoj "utilitarnoj pedagogiji" insistira na vaspitanju bez obrazovanja. On nastoji da ukloni dvojnost u čoveku koja se rezultuje "sukobljavanjem dveju namera". (43) Neprotivrečnost čovekove ličnosti zasniva se na sublimišućem aktivizmu u kome potisnuto dobija mogućnost potpune realizacije. Kubertenov pozitivni čovek u punom je jedinstvu sa sobom jer je u potpunosti potčinjen, kroz osvajačko-tlačiteljski aktivizam, duhu "progresna".

Kuberten nije mistik. Moderni olimpijski misticizam ima instrumentalni karakter i kao takav je sredstvo vladajuće oligarhije za uspostavljanje vlasti nad "masama". On je utemeljen u pozitivnom umu koji je usvojio sve one rezultate moderne misli (modernog racionalizma) koji mogu da posluže u stvaranju pozitivnog čoveka i pozitivnog društva. Mistika nije izraz misterije života kojoj je čovek u antici bio u potpunosti podređen, već postaje sredstvo za mistifikaciju vladajućeg duha kapitalizma. Ona nije sastavni deo olimpijske misterije, kao što je to bilo u antici, već je tehničko sredstvo za "proizvođenje" olimpijskog spektakla: olimpizam postaje jedno od krivih ogledala kapitalizma koje njegovom liku daje misteriozni oreol. Osnovna uloga članova MOK-a, kao vrhovnih olimpijskih sveštenika, je da putem olimpijskih igara i olimpijske mitomanije vladajućem duhu kapitalizma daju karakter "najdublje misterije", što znači neprikosnovene i nedodirljive sile kojoj je u potpunosti podređeno biće i sudbina čoveka. Ne mistične religiozne ceremonije, nego velike ekonomske svetske izložbe, kao spektakularna demonstracija progresističke i ekspanzionističke moći kapitalizma, predstavljaju uzor za Kubertenove olimpijske igre. One ne simbolizuju zatvorenost i konačnost antičkog kosmosa, već "beskrajnu otvorenost" kapitalističkog univerzuma. Pored toga, nabrekli mišići olimpijaca ne demonstriraju snagu ljudskog duha, već ekspanzionističku snagu kapitala. Kuberten je bio izričito protiv profesionalizovanja sporta i komercijalizovanja olimpijskih igara, jer je shvatio da to neminovno dovodi do banalizovanja olimpijske misterije i do uništenja njenog religioznog duha.

Poput Huizinge i drugih građanskih teoretičara, Kuberten pokušava da sačuva kapitalizam instrumentalizovanjem iracionalizma čime će se onemogućiti stvaranje racionalne alternative kapitalizmu kao iracionalnom (anti-slobodarskom i anti-egzistencijalnom) poretku. Olimpizam postaje najviši i najefikasniji oblik instrumentalizovanja iracionalizma, a obezduhovljeni i operacionalizovani razum postaje njegovo glavno oruđe. Osnovna uloga Međunarodnog olimpijskog komiteta je da "posreduje" između kapitalizma i čoveka i da putem olimpijske mistike i mitologije uništi umni odnosa čoveka prema svetu i njegovu kritičko-vizionarsku svest. Nesposobnost da uoči razliku između mita i stvarnosti, kao i između istorijskih činjenica i slike "prošlosti" koja se želi nametnuti, predstavlja jednu od najvažnijih odlika Kubertenovog pozitivnog čoveka koja ga približava antičkom

čovjeku. Mistifikovanje i mitologizovanje postojećeg sveta i uništavanje uma dve su strane olimpijskog pozitivizma.

U nastojanju da ovlada čovekom Kuberten ne može da se osloni na njegov strah od prirodnih sila. U modernom dobu nauka predstavlja "pobedu" čovjeka nad prirodnim silama - osnovnim izvorom antičke misterije i obogotvorenja prirode (života). Kuberten nastoji da liši čovjeka te baštine uviđajući da oslobađanje od robovanja prirodi postaje objektivna mogućnost za oslobađanje od robovanja otuđenim centrima društvene moći, i nastoji da "pobedu" čovjeka nad prirodnim silama pretvori u pobjedu buržoazije nad radnicima. Kuberten se obračunava s demistifikatorskom moći nauke da bi je (zlo)upotrebio da mistifikuje vladajući duh kapitalizma. Nauka postaje sredstvo za proizvođenje savremene olimpijske misterije u vidu olimpijskog spektakla sa kojom treba obogotvoriti vladajuće principe kapitalizma i izazvati strahopoštovanje prema njima. Umesto antičkog jedinstva života i misterije, uspostavljena je politička manipulacija vladajuće "elite" koja pokušava, korišćenjem nauke, da prekrije "misterioznim" olimpijskim velom primitivnu (ovozemaljsku) moć kapitala i da prodre u podsvest ljudi. Olimpizam postaje sredstvo za mistifikovanje sveta u kome su stvaralačke moći čovjeka pobedile mistične "nadljudske sile". Sprečavanje da čovjek razvijajući proizvodne snage i svoje stvaralačke moći menja i društvene odnose i svoj (potčinjeni) položaj u društvu, odnosno, da stekne samosvest kao stvaralac društvenih dobara i sposobnost da preuzme upravljanje društvenim procesima od parazitskih klasa u svoje ruke, je ono sa čim Kuberten po svaku cenu nastoji da se obračuna. Zbog toga on sa takvom revnošću nastoji da preseče emancipatorske istorijske korene : uništavanje samosvesti čovjeka kao univerzalnog stvaralačkog bića slobode predstavlja najvažniji zadatak Kubertenove "utilitarne pedagogije".

Kapitalizmu je stran antički (kao i srednjovekovni) kosmos i njegov *mysterion*. "Misterija" kapitalizma ne proističe iz života u kome dominiraju prirodne sile koje dobijaju božanski i na taj način sudbinski karakter, već iz života u kome vladaju iracionalni i neuhvatljivi zakoni tržišta (berza kao stecište misterioznih sila, kao savremena Pitijina pećina), i odgovarajuća institucionalizovana javna sfera, koji su postali zakoni kapitalističkog kosmosa i kao takvi sudbinska moć koja se isprečila između čovjeka i života. Zadatak modernog olimpijskog paganizma je da tu moć predstavi u sjaju božanske svetlosti i na taj način sakrije njen klasni karakter i ovozemaljsku ranjivost (prolaznost). Olimpijske igre nisu kruna misterije življenja sa kojom se čovjek svakodnevno susreće, već svojevrsna hipnotička seansa koja se pojavljuje u obliku "spektakla" koji treba da zaseni čovjeka i spreči ga da postane svestan svojih moći. Imajući u vidu olimpijsku ceremoniju i značaj koji joj Kuberten pridaje, postaje očigledno da mistika, a ne razum, predstavlja pupčanu vrpцу koja spaja Kubertenovog čovjeka (građanina) sa postojećim svetom. Savremena olimpijska svetkovina postaje oplodnja čovjeka duhom kapitalizma i stvaranje pozitivnog čovjeka.

Kod Kubertena je evolucija, koja je otelotvorena u kapitalističkom progresu, nosilac olimpijske misterije. U njoj se stvara i razvija mistifikovana sila koja se pojavljuje u obliku "borbe svih protiv svih" i zakona prirodne selekcije.

Čovek se razvojem svoje osvajačko-tlačiteljske moći utapa u evoluciju što se simbolično izražava u eksplozivnoj mišićnoj snazi koja je otelotvorenje razvojne snage evolucije (progres). Poput antike, prave stvari se dešavaju u sferi koja prethodi čoveku, koja ga je stvorila i kojoj je beznačajno podređen. Budući da je čovek po svojoj prirodi "lenja životinja", Kuberten je morao da izmisli neku dodatnu moć koja pruža mogućnost da čovek "prevaziđe" svoju nasleđenu "lenju" životinjsku prirodu, a koja mu ne pruža mogućnost da se kritičko-menjalački odnosi prema postojećem svetu. On poziva u pomoć "besmrtni duh antike" koji postaje žezlo u kome je koncentrisana aktivistička (osvajačko-tlačiteljska) moć evolucije koja treba da sa svojom svetlošću oplodi "lenju" životinjsku prirodu čoveka (buržuja) iz čega treba da se rodi "pozitivni čovek".

U završnim rečima na zatvaranju nacističkih Olimpijskih igara Kuberten konstatuje da je "razumevanje" na olimpijskim igrama "snažnije nego sama smrt" (44) i na taj način ukazuje na jedan od osnovnih momenata u stvaranju olimpijske misterije: olimpijske igre simbolizuju ponovno rađanje životne snage kapitalizma i kontinuitet životnog ciklusa, sa kojim se potvrđuje sposobnost večnog samoreprodukcovanja postojećeg sveta, i kao takve su "festival proleća" i "mladosti". "Sveti ritam" olimpijada postaje simboličan izraz neraskidivog lanca rađanja i umiranja kome je čovek fatalno podređen. Spremnost na smrt predstavlja iskazivanje potpune pokornosti čoveka vladajućem poretku koji se zasniva na prirodnoj selekciji koja se kao sudbinska moć pojavljuje u obliku olimpijskog kulta i postaje sredstvo za duhovno oplođenje čoveka. Olimpijske igre simbolizuju konačno "pomirenje" (Kont) čoveka sa postojećim svetom.

Razvoj kapitalizma doveo je do potpunog trivijalizovanja olimpijske misterije: "mitologija je prešla u profanost." (45) Desilo se ono sa čim je Kuberten bio suočen od samih početaka olimpijskih igara: umesto "crkve" olimpijske igre su postale "cirkus"; umesto simboličnog otelotvorenja "progresivnog" duha kapitalizma, sportisti su postali "cirkuski gladijatori". Kuberten se od početka prihvatio jalovog posla: pokušao je da spase olimpijske igre, kao najvišu religioznu ceremoniju posvećenu veličanju kapitalizma - od samog kapitalizma. Kubertenova olimpijska ideja završila je na oltaru boga novca. Ipak, sačuvalo se ono glavno : olimpijske igre bile su i ostale giljotina - osavremenjivanje prokrustovog metoda sakaćenja - za slobodarski duh.

x x x

Fusnote

- (1) Herbert Marcuse, Um i revolucija, 287,288.s.
- (2) Urlike Prokop, Soziologie der Olympischen Spiele, 83.s, pod. U.P.Hanser, Munchen, 1971.
- (3) Auguste Comte, Physique sociale,15.s. Hermann, Paris, 1975.

- (4) Ante Fiamengo, Saint-Simon i Auguste Comte, 107.i dalje. Naprijed, Zagreb,1987.
- (5) Uporedi: Ante Fiamengo, isto,143.fus.
- (6) Isto, 146.s.
- (7) Kod: Ante Fiamengo,isto,344.s.
- (8) Kod:Ante Fiamengo,isto,167.s.pod.u org.
- (9) Ante Fiamengo,isto,167.s.
- (10) Isto,137.s.
- (11) Isto,149.s.
- (12) Isto,149.s.
- (13) W.Windelband,H.Heimsoeth,Povijest filozofije,Knjiga druga,243,pod.W.W.
- (14) Uporedi:Danko Grlić,Estetika III,261.s.Naprijed,Zagreb,1974.
- (15) P.d.Coubertin,"*Une Conference a Londres*",kod:MacAloon John,This Great Symbol,93.s.
- (16) Max Horkheimer,Theodor Adorno, Dijalektika prosvjetiteljstva,21.s.
- (17) Ante Fiamengo,isto,156.s.
- (18) Kod: Ante Fiamengo,isto,156.s.
- (19) Uporedi: Ante Fiamengo, isto,158.s.
- (20) Isto,159.s.
- (21) Uporedi: Pierre de Coubertin,The Olympic Idea,18,19.s.
- (22) Ante Fiamengo,isto,133.s.
- (23) Kod: Ante Fiamengo,isto,151.s.fus.
- (24) Uporedi: W.Windelband,H.Heimsoeth,Povijest filozofije,Knjiga druga,244.
- (25) Jean-Paul Enthoven,Predgovor:Auguste Comte,Physique sociale,3.s, kurz. J.P.E.
- (26) Kod:MecAloon J,This Great Symbol,85.s.
- (27) Pierre de Coubertin,Un Programme,6.s.
- (28) Kod:MacAloone,isto,84.s.Po Mekalunu, Kuberten je od Le Plea uzeo i ideju o "sreći" (*bonheur*), što je značilo "ličnu sreću i mir". Sreća kao "stanje unutrašnje ravnoteže", sa "konačnim čulnim saglasjem" pre nego "s spoljnim ciljem kao što je spasenje". Po Zeldinu (Zeldin), Le Ple je sreću povezivao sa "zadovoljstvom sa organizacijom društva". (MacAloon J,This Great Symbol,89.s.) Za Le Plea je sreća "ishodište uspješne borbe protiv izvornog greha i pokvarenosti ljudske prirode". Smatrao je da je "povratak veri" - "jedina odbrana od ljudskog zla i pokvarenosti". Kuberten nikada ne pominje ovu stranu Le Pleove teorije,slično njegovom odnosu prema Arnoldu. Umesto da je tražio "povratak katoličkoj praksi", Kuberten je težio "kultu humanosti u njegovom sadašnjem životu". (Uporedi: MacAloon J,isto,90.s.) ""Sreća" je dala još jednu dimenziju njegovoj koncepciji sporta koja je insistirala na utilitarnim vrednostima kojima se stvara karakter. Štaviše, kasniji Kubertenov koncept euritmije je predstavljao unutrašnje prožimanje individualne sreće sa estetskom koreografijom olimpijskog festivala." (MacAloon J,isto,89.s) "Poput Arnolda, Le Ple se užasavao zla u deci i vaspitanje je shvatao prvenstveno kao disciplinu", kao "razumnu mešavinu prisile i ubeđivanja". (MacAloon J,isto,90. s.)

Po Iv Pjer Bulonju "Frederik Le Ple je bio Kubertenov duhovni učitelj u oblasti društvenih pitanja: uvek i svuda, otkako je u život ušao kao zreo čovek pa sve do starosti, on će se neprestano pozivati na pisca *Društvene reforme*." (Iv Pjer Bulonj, Olimpijski duh Pjera de Kubertena, 59.s. Narodna knjiga, Beograd,1984.s, Kurz. I. P.B.)

(29) Kod: MacAloon,isto, fus.305.s. O značaju Le Pleovog metoda za razvoj sociološke metodologije (induktivnog metoda), kao i njegov odnos prema porodici i kućnoj ekonomiji, vidi i Pitirim Sorokin, Sociologija,100-110.s,Geca Kon, Beograd, 1932.

(30) Herbert Marcuse, Um i revolucija, 272.s.

(31) Isto, 272.s. pod.H.M.

(32) Pierre de Coubertin,The Olympic Idea,19.s.

(33) Francis Bacon, Novum Organum,U: Robertson M.John, The Philosophical Works of Francis Bacon,269.s.Freeport,New York,Reprint,1970.

(34) Mihailo Marković, Filozofski osnovi nauke,34.s.SANU,Beograd,1981.

(35) Vidi: Arthur Kaufmann, Predgovor: Thomas Hobbes, Naturrecht und allgemeines Staatsrecht in den Anfangsgrunden,VI.

(36) Francis Bacon,Novum Organum,248.s.

(37) Isto,280.s.

(38) Miloš Đurić, Istorija helenske književnosti,504.s.

(39) Uporedi: Miloš Đurić, Istorija helenske književnosti,505.s.

(40) Milan Kangrga, Praksa, vrijeme, svijet, 40.s. Pod. M.K.Nolit, Beogad, 1984.

(41) Herbert Marcuse, Um i revolucija, 287.s.

(42) Max Horkheimer, Theodor Adorno, Dijalektika prosvjetiteljstva, 11.s.

(43) Uporedi: Sigmund Frojd, Uvod u psihoanalizu, 85.s. Kosmos, Beograd, 1964.

(44) Pierre de Coubertin, "*Speech by Baron de Coubertin at the Close of the Berlin Olympic Games*", U: Pierre de Coubertin,The Olympic Idea,136.s.

(45) Max Horkheimer, Theodor Adorno, Dijalektika prosvjetiteljstva, 40.s.

X X X